

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2013. szeptember

TRILL Zsolt

REVICZKY Gábor

MARTINOVICS Dorina

EPERJES Károly

BÁSTI Juli

KRISTÁN Attila

SZÚCS Nelli

BODROGI Gyula

Vitéz lélek

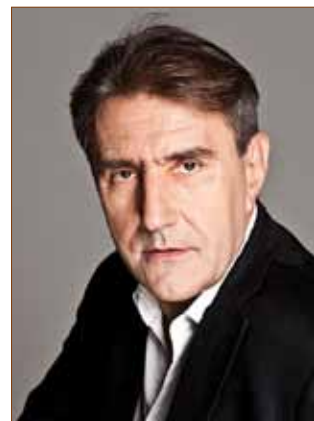
Zűrzavaros éjszaka

A közönségnek is jár a taps

Összjáték – Vidnyánszky Attila az évadról • **Tamási Áron** – visszatérés és újrakezdés • **Mester és pojáca?** – Ion Luca Caragiale • **Turné** – utazik a Vitéz lélek és a Fodrásznő • **Páros portré** – egy régi, egy új • **Az én színházam** – Korniss Péter, Csorba László, Makány Márta, Gerő András • **Színház-történet** – direktorcserek

Kedves Közönség!

Azt a megtisztelő feladatot kaptam Vidnyánszky Attila igazgató úrtól, hogy pár gondolattal járuljak hozzá az indulásunkhoz.

Ahogy Ő és kaposvári tanítványai Vörösmarty Árpád ébredésével – amelyet a Mester a Nemzeti Színház 1837-es megnyitására írt – a 2013/2014-es évadot megnyitották, az önmagáért beszél. Ennél többet, „finomabbat” ... mit!? (Kár, hogy nem láthatták!)

Ezt megszívelve, egy József Attila-i intelm jut eszembe: Ne légy szeles.

*„Ne légy szeles.
Bár a munkádon más keres –
dolgozni csak pontosan, szépen,
ahogy a csillag megy az égen,
ugy érdemes.”*

Pontosan... vagyis az igazság, a jóság és a szépség teljes egységében és sorrendjében *szabad* és *kell* alkotnunk.

1. Mert ha a szépség az elsődleges, de nem az igazságra és a jóságra épül, az még talán csak külső, divat.
2. Mi több, ha a jóság az elsődleges, de nem az igazságra épül és nem végcélja a szépség, az talán még csak önmutogatás.
3. Ám, ha az *igazságot, jól és szépen, azaz pontosan* keressük, remélhetőleg eljuthatunk arra a szintre, hogy *„az igazság szabaddá tesz”* mindnyájunkat!

Kérem, engedjék meg, hogy Latinovits Zoltán gondolatával kívánjak Önöknek „Boldog repülést!”

EPERJES KÁROLY

7 ÖSSZJÁTÉK

Az álmok merész valósága, a „valóság” lázálmainak láttatása helyett és mellett – ennek a merész szembeállításnak az egysége jellemzi a Nemzeti Színház 2013/2014-es évadját. A tíz premier között lesz ősbemutató, klasszikus és kortárs mű, magyar és külföldi darab. Európai hírnű rendezők is dolgoznak majd az új társulattal.

20 LYUKAS ZOKNI

A Zűrzavaros éjszaka egy vidám történet a felkapaszkodottságról. Itt mindenki egy fejjel magasabbnak szeretne látszani, miközben a nagy nyújtózkodás közepette kivillan a lyukas zokni.

42 A KÖZÖNSÉGNEK IS JÁR A TAPS

Óriási szenzáció volt, amikor a neves angol rendező, Peter Brook '63-ban Budapesten járt a Szentivánéji álom legendás előadásával. Na de ha a világon van egy világhírű Brook, akkor nálunk minimum van egy tucat – ez már csak így megy mifelénk...

50 „SZÍNHÁZAT – EREDMÉNYESEN – CSAK EGY EMBER VEZETHET”

Vezetőváltások a Nemzeti Színház élén.

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja 2013. szeptember

Ingyenes időszaki kiadvány
I. évfolyam, 1. szám

Főszerkesztő:

Kornya István

Fotó:

Eöri Szabó Zsolt

Kiadó:

Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:

Vidnyánszky Attila főigazgató

Arculat:

Kónya Ábel

Címlap:

Trill Zsolt és Martinovics Dorina a Vitéz lélek próbáján (fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Jegypénztár

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitva tartás:

hétköznap 10-18 óra, munkaszüneti és
ünnepeken 14-18 óra között, illetve az
előadások kezdetéig.

Jegyiroda

1061 Budapest, Andrásy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitva tartás:

hétköznap 10-18 óra, szombaton és vasárnap
11-19 óra között.

www.nemzetisinhaz.hu

Nyomdai előkészítés:

Inform-Line Stúdió Kft.

Nyomda:

B32 Nyomda Kft.

Megjelenik 30 000 példányban.
Lapzárta: 2013. szeptember 13.

12

24

30

32

34

50

7

Fókusz

Összjáték // Vidnyánszky Attila az évadról

11

Premier

Vitéz lélek

A visszatérés és az újrakezdés drámája

12

„Ha felépül végül a házunk”// Vidnyánszky Attila

14

Jelek // Trill Zsolt

16

Hálás szerep // Reviczky Gábor

17

Ha ő lennék én // Martinovics Dorina

Zűrzavaros éjszaka

Caragiale. Mester és pojáca?

19

20

Lyukas zokni // Szabó K. István

22

Nem félek sírni // Eperjes Károly

24

A nagy dumás // Básti Juli

25

A kétszínű // Kristán Attila

Előadásajánló

27

Bolha a fülbe | Liliomfi | Csehov
egyfelvonásos komédiái | Mesés
férfiak szárnyakkal | Ballada a
két sebzett hattyúról | Mester és
Margarita | Mária | Csörte | Tudod,
hogy nincs bocsánat | Szarvassá
változott fiú

38

Vendégjáték

A Vitéz lélek útra kel

39

A Fodrásznő a GogolFesten

40

Tabló

A Nemzeti Színház társulata
2013/2014

42

Páros portré

A közönségnek is jár a taps //
Szűcs Nelli és Bodrogi Gyula

48

Az én színházam

Négyen a nézőtérén // Korniss
Péter, Csorba László, Makány
Márta, Gerő András

50

Színház-történet

Gajdó Tamás: „Színházat –
eredményesen – csak egy ember
vezethet”

54

Programajánló

55

Váltson bérletet!

56

Havi műsor – október

58

Folyóirat, könyv

Szcenárium

59

Könyvekbe zárt színház

ÖSSZJÁTÉK

Vidnyánszky Attila az új évadról, a költőiségről és a nyitottságról

Az álmok merész valósága, a „valóság” lázálmainak láttatása helyett és mellett – ennek a merész szembeállításnak az egysége jellemzi a Nemzeti Színház 2013/2014-es évadját.

A tíz premier között lesz ősbemutató, klasszikus és kortárs mű, magyar és külföldi darab. Európai hírű rendezők is dolgoznak majd az új társulattal.

– Hagyomány, korszerűség, nemzetköziség. Ezek köré a fogalmak köré szerveződik a Nemzeti Színház első évadjának repertoárja – fogalmaz Vidnyánszky Attila. Az igazgató-rendező a három alappillért jelentő fogalom egy-egy lehetséges magyarázatát is megadja: a hagyomány jegyében játszanak majd olyan klasszikus szerzőt, mint Shakespeare, vagy időben hozzánk közelebbi klasszikusokat, mint Tamási, Pilinszky, Weöres vagy Gombrowicz. A korszerűségen elsősorban színházi nyelvet kell értenünk, amely kortársi hangon szólaltatja meg a műveket. A nemzetköziség – azon túl, hogy a Nemzeti játszik angol, lengyel, orosz, román és magyar darabokat –, azt is jelenti, hogy a külföldi rendezők más kultúrák gondolkodásmódjával és világlátásával is megismertetik a magyar közönséget.

Határok nélkül

– Nyitott színházat építünk – hangsúlyozza Vidnyánszky Attila, amikor arról beszél, hogy mindenki által befogadható, és mindenkit befogadó lesz a Nemzeti. – Ezek nem pusztán szavak, hisz az az igény, mely mindezt irányítja, sem kirekeszteni nem akar senkit, sem elzárkózni nem akar senkitől.

A színpadon is a költői fogalmazásra törekvő rendező számára a színház a föld és az ég ölelésében ringó otthont jelenti. Úgy gondolja, hogy a színházteremtés egyben otthonteremtés is egy ország, egy nemzet számára, valamint azok számára, akik a határokon túlról erősítik ezt a szellemiséget.

– Összjáték ez. Mindez pedig abból következik, hogy a magyarságot egymástól elválasztó – külső és belső – határok lassan a hátizsákokba kerülnek. Így cipeljük őket, jártunkban-keltünkben, egészen addig, amíg észre nem vesszük, hogy már nincsenek...

A Nemzeti Színház társulata és vendégművészei a 2013/2014-es évadban | fotó: Rózsa Erika

A költői színház

– A „költői színház” fogalmát használva szeretném megfogalmazni társulatunk ars poeticáját, és ennek mentén élesebben körvonalazódnak első évadunk választott darabjai is – fogalmaz az igazgató. – Véleményem szerint, az utóbbi időben egy el nem hanyagolható igény tölti ki teátrumunk tereit. Ez az igény természetesnek tartja, hogy bizonyos magasságokat megcélozva, költői szintre emeljük mindazt, ami a színházban megtapasztalható, átélhető. Nem is olyan szerény célunk a színházi műfajok közötti határvonalak tudatos felszámolása. Így a szabad metaforák, az egyes művészeti kategóriáktól független, egyenrangú motívumok és gesztusok társulhatnak egymással, míg a sokat vitatott *történet* – mint az érthetlenség érthetősége és az érthetőség érthetlensége – születik újjá a gondolat, a látvány és a zeneiség összhangjában.

Mielőtt a fogalmazás bonyolultsága bárkit is elriasztana az előadások megtekintésétől, Vidnyánszky Attila hozzáteszi: a színpad valóságában mindez sokkal egyszerűbb, és átélhető élmények formájában táruul majd a nézők elé.

S hogy mindezen dolgok együttes felmutatásához mi szükséges? Tiszta és őszinte szerepvállalás, a kimondás hite és bátorsága. – Véleményem szerint ma inkább ehhez kell az a bizonyos kurázi, és nem a szenny láttatásához. Azt amúgy is tapasztalja az ember, hisz anyagi mivoltunk nem nélkülözheti az effajta realitást, és nem is kell, hogy nélkülözze. A diagnózis hasznos, de önmagában még nem jelent terápiát.

Álmok és lázalmok

Az igazgató-rendező reményei szerint a színház az álmok merész valóságát hozza majd felszínre a „valóság” lázalmainak láttatása helyett és mellett.

– A két fogalom totális szétválasztása lehetetlen, hisz egyik sem létezhet a másik nélkül, mégis úgy érzem, a valódi szépség, a bárányként jó irányba terelgetett erkölcs, a „légy az, aki szeretnél lenni” gondolata kell, hogy meghatározza a folytonosan alakuló valóságunkat és keresett igazságunkat.

A színház épülő repertoárját a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház és a debreceni Csokonai Színház, valamint számos

a társulatról

– Ha ki tudod osztani kétszer A revizort, akkor van társulatod – valahogy így fogalmazott hajdan Sztanyiszlavszkij, a nagy orosz rendező és színházi teoretikus. Meggyőződése, hogy a Nemzeti Színház új társulata ennek már most tökéletesen megfelel – mondja Vidnyánszky Attila, aki rutinos társulatépítőnek számít. Ő alapította és vezeti máig az idén húsz éves beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színházat, és hét évadon át volt a debreceni Csokonai Színház első embere. A Nemzeti új társulatával kapcsolatos terveiről így beszél: – A régi nemzetisékhez csatlakozott remek új tagok, a beregszászi társulatom magja és az egy-egy szerepre érkező vendégeink reményeim szerint a munka, az alkotás közös ihletében hamarosan közös színpadi nyelvet beszélő, együtt gondolkodó közösséggé válik. Ám ehhez rengeteg munkára van szükség. Sokan felkapják talán a fejüket, hogy az első évadban négy előadást is rendezek. Ennek éppen a társulatépítés, a közösséggé kovácsolás szempontjából van kiemelt jelentősége. Sztanyiszlavszkij példáját továbbgondolva: A revizort nem csupán számszerűen kell tudni kiosztani (ráadásul kétszer), hanem egy közös, jól meghatározható szellemiség és közösségi gondolat jegyében is. Én erre törekszem.

vidéki teátrum vendégelőadása gazdagítja majd. A programkínálatban pedig olyan eseményekre hívja fel a figyelmet Vidnyánszky Attila, mint a Magyar Írószövetséggel karöltve rendezett irodalmi estek, amelyek címe *Versek szódával*; lesznek nagy- és kiscsaládosoknak szóló hétvégi rendezvények, felolvasó-színházi estek, valamint az egyes bemutatókhoz tartozó, jórészt tematikus koncertek az Óbudai Danubia Zenekarral.

– Magyarország színházi életének jobb a híre külföldön, mint azt sokan gondolják, ám egy rangos nemzetközi fesztivál, amely Európa színházi térképén is látható, hiányzik. Jövő év tavaszán ezért is rendezük meg a Nemzeti Színházak Nemzetközi Fesztiválját, amelynek a budapesti Nemzeti lesz a szervezője és házigazdája.

VEREBES ERNŐ – KORNIA ISTVÁN

Vidnyánszky-ajánló

Tamási Áron: *Vitéz lélek*

A rég álomba ringatott, de ugyanolyan régóta vágyott Tamási-féle **derű** előadása lesz ez. A tragikus helyzetekben is ott munkáló, kiirthatatlan, több évszázados „gyakorlatot” magában foglaló túlélés csendes nyugtázása.

Ion Luca Caragiale: *Zűrzavaros éjszaka*

A klasszikus román szerző szereplői minden igyekezetükkel művelnek, erkölcsösnek, tisztos honpolgárnak szeretnének látszani, miközben épp e buzgóáguk leplezi le butaságukat, feslettségüket.

Paul Claudel – Arthur Honegger: *Johanna a máglyán*

Magyarországon eddig csak koncertszerűen mutatták be a remekművet, amely a Nemzetiben drámai oratóriumként kerül színre a totális színház jegyében: a zenével együtt magasra emeli a látványt, de talán még magasabbra az eszmét, mely ma már nem háborúra buzdít, hanem a tűzben született tisztaságról mesél.

Pilinszky János: *KZ-oratórium*

„Vissza lehet-e adni a művészettel a haláluktól is megfosztott emberek méltóságát?” – kérdezi Pilinszky. Ám a halál felemelkedése, kényszerű apoteózis egy másik kérdést is felvet: vajon a művészetre tartozik-e, tartozhat-e, egy „szétदारolt krisztus-arc összerakása?” A válasz a műben található: magának a versnek mint arcnak a megszületésében.

William Shakespeare: *Abogy tetszik*

A világhírű román rendező, Silviu Purcărete rendezi ezt a csodálatos Shakespeare-vígjátékot, mely egy elvarázsolt erdő spirituális világába kalauzol bennünket, ahol „színház az egész világ”.

Petőfi Sándor: *János vitéz*

Egy ismerősen is ismeretlen hőskötemény, mely az örök kérdésekre nemcsak keresi, de meg is találja a válaszokat – ha máshol nem, a gyönyörű képzelet világában, mely Petőfinél ugyanolyan valóságos, mint a szerelmes Kukorica Jancsi szanaszét széledő juhnyája.

Galambos Péter – Kovács-Cohner Róbert: *Boldogságtöredékek*

Kondor Béla festő, grafikus, költő ihlető szellemisége alapján készül ez az előzenés színpadi kompozíció, mely a lassan homályába vésző hatvanas-hetvenes évek történelmi-eszmei légkörét is megidézi.

Weöres Sándor: *Psyché*

Költészet a költészetről, egy sosem volt költőnő, Lónyai Erzsébet által teremtetten, valódi költői színház. Víziók, világok, idők kavalkádja a mű, melyben mégis tiszta formát ölt a teremtő képzelet – a Weöres-féle gyermekisteni meglátás.

Witold Gombrowicz: *Operett*

Az abszurd színház bájos, ugyanakkor pimaszul bátor műve, amelyben valódi szenvedélyek, dráma és pátosz rejtőznek egy „ostoba operett” színpadán. S mi ebből a tanulság? Az, hogy ami valódi, az időnként nem kerülheti el, hogy önmaga karikatúrájává váljék.

Maxim Gorkij: *Éjjeli menedékhely*

A darabban élénk táruló dohos, hűvös pince a menedékhely, ugyanakkor zsácutca is, ahol emberek megváltásra várnak. A helyzet mindannyiunk számára ismerős. És érkezik is valaki, aki persze ezúttal (is), csak egy ember...

Martinovics Dorina és Trill Zsolt
a Vitéz Lélek próbáján

Tamási Áron

Farkaslaka, 1897 – Budapest, 1966

Tamási Áron 1897. szeptember 20-án született Farkaslakán, sokgyermekes család harmadik gyermekeként. Ősei mind székelyek voltak. Édesanyjától, akit a legjobban szeretett a világon, „a lélek, a szív költői libbenéseit” és humorát örökölte, mégis édesapjának szenvedélyes alakja izgatta mindvégig. Nagypapjának „világjavító” indulata és „kényuraságra hajlamos” természete ugyancsak tovább élt benne.

Utolsó leheletéig Farkaslaka írója maradt. Lélekben sohasem hagyta el szülőföldjét, bár sokáig nyugtalanul cikázott Kolozsvár és Budapest között. Tartós, nyugalmas otthonra csak életének utolsó harmadában lelt Budán. 1966. május 26-án halt meg, a Farkasréti temetőben mintegy tizenötezer ember búcsúztatta. Két héttel később kívánságának megfelelően Farkaslakán helyezték örök nyugalomra.

Tamási Áron (jobbra) és a Vitéz lélek főszereplői. Kolozsvári Nemzeti Színház, 1941 | fotó: Petőfi Irodalmi Múzeum

A VISSZATÉRÉS ÉS AZ ÚJRAKEZDÉS DRÁMÁJA

Tamási Áron és a Vitéz lélek

Az irodalomtörténet a novellista és a regényíró Tamásit tartja legtöbbre, stílusára leginkább a tündéri realizmus és a népi szürrealizmus fogalmát használják az esztéták. Az *Ábel-trilógia* megszületésével a székelység öltött a magyar tudatban emblematikus alakot. Drámai életművének megítélése máig vita tárgya, de azt kritikusai is elismerik, hogy az *Ősvigasztalástól* kezdve minden színdarabja figyelemre méltó, újító kísérlet. Bár nem egyműves színpadi szerző, leginkább az *Énekes madár* írójaként tartjuk számon.

A *Vitéz lélek* 1940 októberében, közvetlenül az észak-erdélyi bevonulást követően született. Bemutatója 1941. január 25-én volt Pünkösdi Andor rendezésében, a Németh Antal vezette Nemzeti Színházban. A dráma az 1928-ban keletkezett *Himnusz egy szamárral* című elbeszélés alapján íródott, amely Németh László szerint „egyik legtokéletesebb remeke a novellairodalomnak”.

A „komoly játék” műfaji megjelölésű színdarab története a visszatérés és az újakezdés drámája. Annak az elbeszélése ez, hogy –

Pilinszky szavaival élve – miként fogadja vissza „az ősi rend” a háború után hazatérőt. A maga korában Tamási ezzel a „programmal”, mely kardcsörtetés helyett arra buzdít, hogy „műveljük meg kertjeinket”, korántsem aratott osztatlan sikert. Alapállása akkor naivnak tűnt a kortársak szemében, de a történelem nagyon hamar bebizonyította, hogy a 20. század igazi katasztrófája a „kis világok” pusztulása, a hagyományos közösségek felszámolása lett – elég, ha csak a Ceaușescu-féle falurombolásra gondolunk.

Tamási ebben a művében már nem a székely nyelvjárás szembevető stíluselemeivel él. Nem édes-bús népszínművet ír, hanem a magyar néplélek igazi drámáját viszi színre. Azt a párbeszédekben megragadható dinamizmust mutatja föl, s hozza drámaíróként játékbba, mely az egy nyelvet beszélő közösségeket végső soron összetartja – ahogyan a múltban, úgy reményeink szerint – a jövőben is.

SZÁSZ ZSOLT

Nagy Anna, Vidnyánszky Attila és Reviczky Gábor – a Vitéz lélek próbáján

„HA FELÉPÜL VÉGÜL A HÁZUNK”

Vidnyánszky Attila a derűről, a szerelem csodájáról és az újrakezdésről

Amikor romokban a házunk, a hazánk, mivel lehet újrakezdeni s főleg milyen hozzáállással? – medítál Vidnyánszky Attila rendező Tamási Áron *Vitéz lélek* című darabja kapcsán.

Keresve sem találhatnák a világirodalomban még egy olyan szerzőt és darabot, amely most jobban illene hozzánk, az újrainduló Nemzetihez, mint Tamási Áron és a *Vitéz lélek*. Leginkább a derű miatt, ahogyan ez a történet megszólal. Kicsit bosszús is vagyok, amikor Tamásit épp ettől a legjellegzetesebb tulajdonságától fosztják meg az újabb rendezések. Lehet, hogy az ő drámai életművében vannak a *Vitéz lélek*-nél erőteljesebb, a színpadi karakterformálás szempontjából érettebb, ha tetszik, drámaibb alkotások, de bizakodóbb aligha.

Eperjes Károly hívta fel a figyelmemet a *Vitéz lélek*-re, aminek a főszerepére úgy hét-nyolc évvel ezelőtt, amikor Gyulán rendezte a darabot, ő éppen Trill Zsoltot akarta felkérni. Zsolt akkori elfoglaltságai miatt nem tudta vállalni ezt a feladatot. Szerep és színész most egymásra találunk.

A *Vitéz lélek* az újrakezdés darabja – az első világháború után játszódik, és a másodikban íródott. Amikor romokban a házunk, a hazánk, mivel lehet újrakezdeni, s főleg milyen hozzáállással? Egy számár – a darabban testi mivoltában meg sem jelenő figura – a maga alázatosságával, a hátán hordott keresztjével több mint jelkép. S persze a darab középpontjában ott van még a szerelem csodája is. A mese, ami egyre inkább hiányzik az életünkben. Bevallom, rendezőként magam is egy jó évtizeden át száműztem a történetet és a mesemondást a munkáimból. Most viszont úgy gondolom, hogy ezek nélkül nincs színház. Más kérdés, hogy milyen eszközökkel, milyen formában mesélünk.

A *Vitéz lélek* életigenlő módon akar tudósítani arról, hogy egy talpra állási folyamatban vagyunk, s hogy van tartalma és pátosza az önma-

Nagy Anna

gunkba vetett hitnek, hiszen ha belegondolunk, minden lepusztultságunkkal, a gátló tényezőkkel együtt mi, magyarok hihetetlenül életerős, talpra állni képes nemzet vagyunk. Nem szeretek az előadásaimról a premier előtt beszélni, de most mégis elmondom: ennek a talpra állásnak a színpadi megjelenítésében meghatározó szereplők lesznek a zene és a gyerekek. A csörömpölésektől, az egyszerű gyerekrigmusoktól, a fésűmuzsika hangjaitól eljutunk a tiszta dallam megszólalásáig: elképzelésem szerint az előadás végén az erdő mint egy hatalmas orgona szólal majd meg. Szeretném ezzel azt a hitemet tolmácsolni, hogy a gyerekek lelkében még minden ott van, ami az emberi élet végső értelmét adja.

Tamásival kapcsolatban megkerülhetetlen a székelység, a székel „nyelv” kérdése. Mi nem fogunk „székelkedni”. De Tamási nyelvzetét nem akarom elrontani, megváltoztatni. A színészek körében mára általános vélemény, s magam is úgy ítélem meg, hogy nagyon nehezen tanulható a darab szövege. Hihetetlen kettősség, hogy olvasva úgy folyik a szó, mint a patak, mintha nem is próza lenne, kimondva ugyanez a természetesség viszont nem állítható elő olyan könnyen. Talán azért van ez, mert Tamási nyelvének logikája inkább a költői gondolkodás felé húz.

Tamási Áron: Vitéz lélek

komoly játék három felvonásban

Balla Péter – TRILL ZSOLT ■ Lázár – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Ambrus – MÉCS KÁROLY m. v. ■ Boróka – MARTINOVICS DORINA ■ Nikita – REVICZKY GÁBOR ■ Sári – NAGY ANNA m. v. ■ Kristóf – TÓTH LÁSZLÓ ■ Rozáli – TENKI RÉKA ■ Panna – TÓTH AUGUSZTA ■ Csorba – VARGA JÓZSEF ■ Büllent – ÚJVÁRI ZOLTÁN ■ Gyerekek: Bátyi Domonkos József, Szabó Péter, Török Elek

Hangfelvételtől közreműködő zenészek: Pál István (hegedű), Kiss Gy. László (tárogató, klarinét), Réman Zoltán (szoprán és alt szaxofon), Bognár András (ütőgardon), Horváth Balázs (nagybőgő), Csergő Domokos (dobok, ütőhangszerek), Könczei Árpád (zongora, elektromos orgona)

Zeneszerző: Könczei Árpád // Díslettervező: Oleksandr Bilozub // Jelmeztervező: Balla Ildikó // Dramaturg: Szász Zsolt // Rendezőasszisztens: Herpai Rita

Rendező. Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

PREMIER: szeptember 27., 19 óra – Nagyszínpad

Horváth Lajos Ottó és Mécs Károly

Ritmusát, dinamikáját tekintve a *Vitéz lélek* legbensőbb mozgatórugója, hogy a főhősnek, Balla Péternek, ha több nekirugaszkodással is, de mégis meg kell próbálnia a szamárhoz kötődő rögeszméjén túl emelkedni, s a szerelem révén az emberi világba visszatérni. A zenében is ezt kértem megfogalmazni Könczei Árpádtól, aki erre a költői dramaturgiára ösztönből azonnal ráértett. Az erdélyi táncház-mozgalom egyik atyamestere ő, ezért a népi hangzás adja az alapot, de meghatározó hangzás az orgonáé.

Finom, tiszta, áttetsző, tüllszerű előadást szeretnék csinálni. Összehasonlítva a *Vitéz lelket* követő rendezéssel, a *Szent Johannával* – melynek előkészületei már úgyszintén folynak –, azt mondhatom, hogy ami ott súlyos, vaskos és erőteljes keretként adódik, az itt a lélek finom rezdüléseiből építkező folyamat. Tamási darabjának lelkiségét szeretném érzékeltetni még akkor is, ha ez ma már talán távolinak tűnik, mert úgy gondolom, hogy a lelkiség szférája hiányként, vágyott módon nagyon is jelen van az életünkben.

Oleksandr Bilozub alkotótársamtól, aki a díszletet tervezte, nagyon egyszerű teret, teátrális értelemben csupán egyetlen lendületes gesztust kértem. Erdélyről lévén szó, kézenfekvő volt, hogy látványban minden a fához kötődjön, s átvitt értelemben, de a cselekvések szintjén is, e köré szerveződjön az előadás. Építkezünk tehát: házat, házat építünk, még akkor is, ha konkrétan nem fogjuk látni Balla Péter hajlékának megácsolását. Égett, üszkös rönkökkel indítunk, melyek szép lassan visszaalakulnak az erdő faivá, majd az emberi erővel lehántott szálfák orgonasípokká állnak össze, amit a gyerekek szólatatnak meg. Ha tetszik, ez lenne az az összhangzattan, amitől azt remélem, hogy „felépül végül a házunk”.

Lejegyezte: SZÁSZ ZSOLT

(az előadás próbafotóit készítette: EÖRI SZABÓ ZSOLT)

Trill Zsolt, Reviczky Gábor

Tamási Áron „egyszerűsége” egyben a veszély forrása is. Hogyan lehet hitről, szerelemről úgy beszélni, hogy az ne csorduljon túl? Egy próba előtt beszélgettünk erről Trill Zsolttal, aki szerint a Vitéz Lélek egyik legnagyobb tétje az: tudunk-e magasztos érzésekről a színpadon hitelesen mesélni?

JELEK

Trill Zsolt – Balla Péter

A próbák során születik a figuráról egyfajta „definíció”?

Alakul bennem egy kép. És keresés van, ami nem ér véget a próbákkal. Nem kell ezt megfogalmaznom magamnak. Lehet, nem is szabad. Ha sokat beszélek róla, inkább gátol a munkában.

Tamási darabja „egyszerű”, még ha van is benne egy kis krimi.

Tamási hihetetlenül egyszerű – pontosabban annak tűnik. Nem filozofálja túl a dolgokat. Világos, egyenes vonalú a történet. És ez benne a csapda. Hiszen tele van a mai világunkban szokatlan, idegen helyzetekkel, gondolatokkal, érzelmekkel. S ez bizony túlcsoordulhat! Vigyázni kell, hogy ez ne történjen meg. Mert ha mégis, akkor éppen Tamási igazsága nem jut el a nézőhöz.

Ezt Tamási is tudta. Ezért adta Balla Péter mellé az öreg Nikitát.

Ő az, aki megóv attól, hogy túlzásokba essek, ő ránt vissza a földre. Közbeszól, helyre tesz, elvicceli a dolgot, ha nagyon belekomolyodnék a fennkölt gondolatokba. De hát a való életben is így van ez, nem? Az a szerencsés ember, aki mellett van egy társ vagy barát, aki figyel rá, és szól, ha kell...

A próbán ez a rendező dolga.

Így van, de nekem magamban is éreznem kell, hogy hol vannak azok a pontok, ahol vigyázni kell. Fontos a külső szem, a rendező arányérzéke. Húsz éve dolgozunk Vidnyánszky Attilával, és ez nálunk már működik. Vitázok, érvelek, mondom a magamét – és ráhagyatkozom. Én is

„Tamási
egyszerű szépsége
rejlik abban is,
hogy mindenki
úgy értelmezi a jeleket,
ahogyan tudja:
az égből kapta,
vagy máshonnan.”

Tóth Augusztina, Trill Zsolt

igyekszem mindent átlátni, a viszonyokat, az erővonalakat, de mindig a rendező az, akinek a fejében megszületett a vízió, neki kell „tudnia” az egészet.

Amikor a szerepre készülve olvasta a darabot, mi fogta meg?

Az, hogy egyszerű, hétköznapi emberekről szól a történet. Mindegyikük megjárta a maga útját, egy-egy különös sors hordozói. Mint mindenki. De történik velük valami, amitől az életük már nem úgy folyik tovább, mint annak előtte. Tamási szereplői jeleket kapnak. A kérdés, ki hogyan fogja fel ezeket a jeleket, és hogyan cselekszik. Tamási egyszerű szépsége rejlik abban is, hogy mindenki úgy értelmezi a jeleket, ahogyan tudja: az égből kapta, vagy máshonnan. A néző is a maga hite és meggyőződése szerint követheti végig a darab szereplőinek a történetét, sorsát. Így van ez a mi életünkben is.

Trill Zsolt pályáján is voltak újrakezdések, akárcsak az általa alakított Balla Péterében.

Vannak pillanatok, helyzetek, amikor talpra kell állni, vissza kell kapaszkodni. Mindenki megéli ezeket a helyzeteket az életben. Amikor a főiskola után egy évvel szétesett a társulat Beregszászban, csak négyen maradtunk, de dolgoztunk tovább, megújult a társulat, és ma is játszunk, dolgozunk. Aztán jött Budapest az Új Színházzal, az is egy új korszak volt, és következett hét évad Debrecenben, ahol egy egészen más szemléletet, másfajta színházat akartunk megszerettetni és meg-

ismertetni a város közönségével. És most, a Nemzetiben is egy nekirugaszkodás előtt állunk.

Ez teher?

Csak a munkát látom. De sosem féltem attól, hogy keményen dolgozzak. Azt remélem, hogy az idő minden egyebet elrendez.

Van, aki az állandóságot szereti. Trill Zsolt hogy van ezzel?

A világ is változik, a helyzetek is változnak körülöttem. Ezekre reagálok. Minden változás nehézségekkel és konfliktusokkal jár, de ösztönzőleg is hat. Az új kollégák mindig inspirálnak. A dolog tétje az, hogy miként tud élni az ember a lehetőségekkel, van-e elegendő ereje, hogy maga befolyásolja a dolgok alakulását.

Akárcsak Tamási főhőse.

Hazajött az első világháborúból sok év elteltével, a szerelme máshoz ment feleségül, semmije sem maradt. Ahhoz, hogy nekivágjon újból az életnek, elsősorban önmagával akar tisztába kerülni. Az a mód, hogy az újrakezdés eszközeként egy szamarat választ, felbolydítja az egész falu életét. A konfliktusokból azonban a kivezető utat is megtalálja – ezért példázat Tamási műve.

Az interjút írta: KORNIA ISTVÁN
(az előadás próbafotóit készítette: EÖRI SZABÓ ZSOLT)

„Remek arányér-
zéssel írt Tamási,
és amikor érezte,
hogy kezd sok
lenni a magasztos
gondolatokból,
bedobja Nikitát.”

HÁLÁS SZEREP

Reviczky Gábor – Nikita

– Ahogy Shakespeare-nél a király mellett ott a bolond – aki, mint tudjuk, nem bolond, sőt –, úgy vagyok én a Vitéz lélek főhőse mellett a labdákat lecsapó, mindig közbeszóló figura, Nikita. Tamási Áron műve gyönyörű, tiszta költészet, de hogy ne váljon túlságosan tömény-nyé, amitől az ember megcsömörlik, nekem kell oldanom a helyzetek komolyságán.

Remek arányérzéssel írt Tamási, és amikor érezte, hogy kezd már sok lenni a magasztos gondolatokból, bedobja Nikitát. Mert ez az öreg ugyanúgy gondolkozik ám, mint a főhős, Balla Péter. Elfogadja ő is, hogy ha az ember valamiben nagyon hisz, az valósággá válik – de Nikita az, aki inkább a valóság oldalán áll. Szeretnivaló figura, és hálás szerep.

Egy szó, mint száz, arról van szó szerintem – és nem biztos, hogy igazam van –, hogy egy férfinak, Balla Péternek egy szellemi lényt kelle- ne szeretnie, és ez a lény – egy lány – a hit erejével valósággá válik. Ez a darabban egyfelől a krimi, másfelől így válik „földközeli” valami nagyon fontos: az igazi szerelem.

Ha tiszta és logikus a szerep, nagyon könnyen megtanulom, és ha még dialógust is jól ír a szerző – és Tamási Áron ezt tudta –, akkor ez is csak könnyíti a színész dolgát. Egyébként nem nekem van nehéz dolgom, hanem Trill Zsoltnak, aki Balla Pétert alakítja. Ahogy mondani szok- tuk: övé a vivós szerep. Neki kell tudnia mindent, ő diktálja az előadás ritmusát, amibe a többiek, így Nikita is, a feladott végszóra belépünk. Zsoltot figyelem, és akkor mindig tudom, na itt jövök én!

„Egy dráma soraiból,
mondataiból formálódó
személy életének, érzé-
seinek a belső logikáját
felfedezni, átérezni és
átvenni nagyon izgal-
mas feladat.”

HA Ő LENNÉK ÉN

Martinovics Dorina – Boróka

– Még stúdiós voltam az Új Színházban, és Az álszentek összeesküvésében a második színésznő párszavas szerepében statisztáltam. Sok mindenre már nem emlékszem jó tíz év távlatából, de arra igen, hogy a rendező a premierre – teljesen szokatlan módon – még a statiszta lányoknak is hozott virágot, így nekem is. A rendezőt úgy hívták: Vidnyánszky Attila.

Bár már javában benne vagyunk a próbafolyamatban, én még keresem Borókához a kulcsot. Talán nem is baj ez, van még lehetőség a keresgélésre – hiszen ezért vannak a próbák!

Egy dráma soraiból, mondataiból formálódó személy életének, érzéseinek a belső logikáját felfedezni, átérezni és átvenni nagyon izgalmas feladat. Ez vezet oda, hogy egyszer csak megszületik bennem a figura...

Darabtól függ leginkább, hogy milyen vagyok a próbákon: kérdezős, vitázós, ötletelős... Mivel az Uri muri Rozikáját leszámítva nem játszottam még a Tamási művéhez hasonlóan mesélős, ízes nyelvezetű darabban, ezért a rendezőre, Vidnyánszky Attilára hagyatkozom, aki érti ennek a világnak a legapróbb rezdüléseit is. Még tőle várom, hogy instruáljon, hogy megadja a kereteket, amelyek között a magam szabadságát megtalálhatom, amiben majd már biztonságosan tudok próbálni és játszani. Attila nyugodtsága, világos elemzései, pontos instrukciói, ahogy pár szóval érzelmileg clindít egy-egy lehetséges úton, sokat segítenek...

Eperjes Károly, Sinkó László – a Zúrzavaros éjszaka próbáján

Ion Luca Caragiale

(Haimanale, 1852 – Berlin, 1912)

„Határozottan állítom,
ez nem egy romlott nemzet,
csak még nem állt össze, még erjedésben van.”
Ion Luca Caragiale

MESTER ÉS POJÁCA?

1879 januárjában vehemensen ajánlották a bukaresti napilapok a Nemzeti Színház következő bemutatóját, egy ifjú szerző első komédiáját. A szerepeket a kor ünnepelt művészei játszották, telház várta a premiert.

A habkönnyű komédiát remélő közönség dermedten ismert magára a szereplőkben, a páholyokban a felcicomázott hölgyek zavartan a legyezőjük mögé bújtak, az előadás végén sokan kifütyülték a színpadra felrángatott szerzőt. Nem véletlenül: a *Zűrzavaros éjszaka* szereplői a 19. század utolsó évtizedeinek, a román polgárság kialakulásának, felemelkedésének tipikus figurái voltak.

Másnap az újságok mindent megírtak, hasonlóan feltupírozott kifejezésekkel, ahogy a darabban parodizált újságíró, Rică Venturiano fogalmaz és beszél... Ettől aztán még többen lettek kíváncsiak Caragiale művére, a második előadásra is elfogytak a jegyek, és annak ellenére, hogy az igazgató kihúzott egyet-mást a darabból, az előadás botrányba fulladt, szidták és veréssel fenyegették a szerzőt. Az ifjú drámaíró viszont csak a megcsonkított darabjával volt elfoglalva, és személyesen majd írásban is követelte, hogy a színház az eredeti szöveget adja elő. A Nemzeti igazgatója válaszként rögtön levette műsorról a darabot.

Így indult a legnagyobb román drámaíró, Ion Luca Caragiale színházi karrierje, akit neveztek akkor cinikusnak, gazembernek, pojának, később géniusznak, Mesternek, egyszer hazafinak, máskor hazaárulónak. Mindössze négy komédiát és egy tragédiát írt, mégis a román drámairodalom és színházi élet atyjának, megteremtőjének

tekintik, az ő nevét viseli Bukarestben a Nemzeti Színház. Mondatai szállóigévé, nyelvi leleményei közkinccsé váltak.

„Addig inzultálta honfitársait, amíg csodálni kezdték” – írta róla később a drámaíró Eugen Ionescu.

Caragiale – a regényen kívül – a drámától a verses paródiáig minden irodalmi műfajban alkotott. Emellett volt színházi sűgő és másoló, újságíró, korrektor, szerkesztő, hivatalnok, líceumi tanár, színházigazgató és „kocsmáros”: sörcsarnokot működtetett majd pályaudvari vendéglőt. Állandó anyagi zavarain vállalkozásai sem segítették át, mindig csődbe ment, és az irodalmi életben is kevesen ismerték fel zsenialitását a kortársai közül. Egy jelentéktelen publicista plágium vádjával perbe fogta Caragialét, aki megnyerte a botrányoktól övezett pert, de 1904-ben családjával együtt Berlinbe költözött. Nem tért haza az 1912-ben tiszteletére szervezett születésnap ünnepségekre sem, és még abban az évben meg is halt.

Caragiale élete végéig tervezte, hogy megírja a *Zűrzavaros éjszaka* folytatását, a szereplők sorsát negyedszázad múlva. „*Titirică, Sotirescu et Co.*” lett volna a darab címe, amelyben a Zűrzavaros éjszaka kereskedője már szenátorságig vitte... Ez a mű azonban már nem született meg.

KULCSÁR EDIT

Kristán Attila, Eperjes Károly, Sinkó László és a rendező, Szabó K. István a próbán

LYUKAS ZOKNI

Szabó K. István a kezdetekről, a felkapaszkodottságról és a hiúság tomboló karneváljáról

Felkapaszkodott, hazug és nagyravágyó, de esetlenségében, kiszolgáltatottságában, érzelmi zavarában mégis szerethető kispolgárok a Zűrzavaros éjszaka főszereplői. A román nemzeti drámaíró, Ion Luca Caragiale darabját a nagyváradi Szabó K. István rendezi.

– Caragiale, a nagy román drámaíró számomra mindig valaminek a kezdetével kapcsolódik össze: a Zűrzavaros éjszaka című darabjával felvételiztem a marosvásárhelyi Színművészeti Akadémiára 1996-ban. Még államvizsga előtt meghívtak a frissen alakuló Tomcsa Sándor Színházhoz rendezőnek, Székelyudvarhelyre. Ezzel egy időben ajánlottak fel egy nagyszerű lehetőséget a craiovai Nemzeti Színházban, hogy rendezzem meg a vizsgaelőadásomat. A craiovai akkoriban az egyik nagy román mester, Silviu Purcărete színháza volt, és egy itteni rendezői debütálás a karrier szempontjából nagyon értékesnek számított. Az agyam Craiovára húzott, a szívem viszont Székelyudvarhelyre. Győzött a szív – és az udvarhelyi Tomcsa Sándor Színházban Caragiale

Megtorlás című darabjával kezdtem a rendezői pályafutásomat, és ez az előadás hozta meg az első jelentős sikert is számomra.

– Caragiale ízig-vérig román darabot írt, és nem is szeretném a Zűrzavaros éjszaka szereplőit „áttelepíteni” Pestre. A magyar valóságra sem szeretnék ujjal mutogatni, még akkor sem, ha bőven akadnak áthallások, politikai, társadalmi hasonlóságok, amelyek erre okot adhatnak. Én Caragiale egyetemességére apellálok, és az örök emberit, a torzonzó, hazug és nagyravágyó, de esetlenségében, kiszolgáltatottságában, érzelmi zavarában mégis szerethető kispolgárt jelenítem meg abszurd, omló környezetével együtt.

Rácz József

Ion Luca Caragiale

Zűrzavaros éjszaka

komédia egy részben

Dumitrache – EPERJES KÁROLY ■ Nae Ipingescu – SINKÓ LÁSZLÓ

Chiriac – KRISTÁN ATTILA ■ Spiridon – RÁ CZ JÓZSEF

Rică Venturiano – SCHNELL ÁDÁM ■ Veta – BÁSTI JULI

Zița – SÖPTEI ANDREA

Zenészek: Gáspár Álmos, Farkas Rózsa és Horváth Károly
Díszlet- és jelmez: Cristina Milea // Zene: Horváth Károly

Fordító: Seprődi Kiss Attila

Rendező: Szabó K. István

mikor? hol?

PREMIER:

október 19. – 19 óra

Gobbi Hilda Színpad

Szabó K. István

2000-ben végzett a Marosvásárhelyi Művészeti Egyetemen, majd a székelyudvarhelyi Tomcsa Sándor Színházhoz szerződött, ahol volt főrendező, művészeti vezető és igazgató. 2005-től a temesvári Csiky Gergely Színház főrendezője, 2007-től a bukaresti ARCA független színház vezetője, 2009-től a Piatra Neamț-i Ifjúsági Színház főrendezője volt. 2011 óta a nagyvárad Szigligeti Színház művészeti igazgatója. Rendezett többek között Sepsiszentgyörgyön, Marosvásárhelyen, Bukarestben, Brăilán, Ploiești-ben, Nagyszebenben, valamint Németországban, Magyarországon és az Egyesült Államokban.

– A Caragiale által megrajzolt jellegzetesen román társadalmi viszonyrendszert magyar színészek játéka kelti életre, így eltávolodhatunk a szerző által „diktált” couleur locale-tól. A darab jellegzetes nyelvezete és figurái éppen olyan hitelesen jellemzik a magyar társadalmat, mint a román. Mert ki ne értené – akár magyar, akár román –, ha egy darabban feltékenységgel fűszerezett családi perpatvarról, vagy a mindent átszövő politikai háttérű korrupcióról esik szó.

– Ez a vidám történet a felkapaszkodottságról szól – mindegy, hogy haszonlesés, házasság vagy szerelem által. Itt mindenki egy fejjel magasabbnak szeretne látszani, miközben a nagy nyújtózkodás közepette kivillan a lyukas zokni. Szatíra ez a javából, tele remek jellemrajzokkal. Figyelmünket lekötö a családi háromszög zűrzavara, amelyben a megcsalt férj a nyilvánvaló tények ellenére vakon megbízik házi bizalmasában, aki szemrebbenés nélkül fölszarvazza. A háttérben egy sebtében összeeszkábált társadalmi rend körvonalait látjuk (Caragiale a 19. századi román polgárság születésének pillanatát vette górcső alá). Ám nemcsak a sajátosan balkáni világra ismerhetünk rá, amelyet a korrupció, a protekció, a visszaélések hálózata ural, hanem bizony saját közép-európai viszonyainkra is. A korrajz a maga időtlenségével csupán a háttér. Az előtérben az emberi hiúság karneválja tombol.

NEM FÉLEK SÍRNI

A Nemzeti színészklubjának egyik csendes zugában ülünk le beszélgetni Eperjes Károllyal a Zűrzavaros éjszaka próbája után. Azt mondja, amíg meg nem születik az előadás, tele van feszültséggel – ami azután sem csillapodik.

Eperjes Károly, Sinkó László – a Zűrzavaros éjszaka próbáján

Eperjes Károly – Dumitrache

Caragiale remek szerző, és jó a darab is. Jó, mert rámutat emberi gyarlóságainkra, és aztán ki-kí ráismer a szomszédjára, önmagára, saját gyengeségeire. És ennek bemutatásával az előadás talán utat tud mutatni. A színháznak pedig épp az a feladata, hogy jó irodalmat jól közvetítve szórakoztatva tanítson.

Szokott még izgulni ennyi nagy szereppel a háta mögött?

Úgy izgulok, hogy azt el se tudom mondani! Mindig lámpalázás vagyok. Enélkül nem tudok dolgozni. Úgy vagyok vele, mint a híres orvosbarátaim, akik azt mondják: addig orvos az orvos, amíg izgul a műtét előtt. De közben már nem szabad!

És a próbákon?

A próbák alatt nagyon feszült vagyok, amíg meg nem születik a gyermek, gyerekünk – az előadás. Miután világra jött, örülünk neki, hogy ép, egészséges, de még utána is, akár a szülők, óvjuk, dédelgetjük, jó irányba terelgetjük. A forma többnyire már a premierre megvan, majd ahogy nő a gyerek, kicsit a forma is változik. Először dolgozom Szabó K. Istvánnal, akinek határozott elképzelése van a darabról, örömmel fogadja a mi ötleteinket is, ettől pedig még érdekesebb lesz a próbafolyamat.

Kezdődik az évad – új várakozásokkal...

Határtalan izgalommal tölt el, mint az iskolakezdés gyerekkoromban. Most meg különösen! Olyan a helyzet, mint amikor összejön egy új osztály – vannak, akik Debrecenből, Beregszászból, más színházból jöttek, és vannak a régi nemzetisek. Ismerkedünk egymással, egyre másra jönnek a közös munkák. Remélem, jó csapat leszünk.

Közeledik a hatvanadik születésnapja. Ilyenkor szokás számvetést készíteni. Mire a legbüszkébb az életében?

Remélem, hogy semmire sem vagyok büszke. A családomon kívül. Róluk nem szoktam beszélni, de annyit elmondhatok, hogy nagyon fontosak nekem. A színésznek hektikus az időbeosztása, de arra mindig jut idő, amit az ember igazán fontosnak tart. Én legalábbis nagyon igyekszem. Még arra is szakítok időt, hogy előadásokat nézzek. Azt is remélem, hogy amit színészként letettem az asztalra, amiatt nem kell szégyenkezni sem Isten, sem ember előtt.

Az mondja, rendszeresen jár színházba. Ilyenkor tud civil lenni?

Nyilván szakmaibb szemmel nézem az előadásokat, mint akinek más a hivatása. De az igazán jó produkciókba úgy bele tudok feledkezni, mint egy gyerek. Egy-egy üres napomon úgy csinálok, mint hajdan Kálmán Gyuri bácsi: ha négy-öt helyen van olyan előadás, amit még nem láttam, akkor körbejárom őket, hátul megállok, 20-30 percig ott maradok, és amelyik tetszik, azt legközelebb végignézem. A legutolsó igazán emlékezetes előadás Vörösmarty Árpád ébredése című proló-

gusa volt a Nemzeti Színház idei évadnyitóján. Katartikus élmény... páras lett a szemem... sőt, el is pityerintettem magam (nevet). A kaposvári színésztanoncok adták elő, akik még sihederek, néhol kikupálatlanok, de tisztán játszottak, és az egész lehengerlő volt.

Sokan szégyellik a könnyeiket...

Én nem! De röhögni is szeretek! Szokták mondani a kollégák: ha Szamócának valami nagyon tetszik, azt messziről hallani. De a sírást se szégyellem. És szerintem ez így van rendjén. Kifejezetten örülök, ha egy katartikus előadás végén elbőghetem magam (nevet).

Létezik művészet katarzis nélkül?

Katarzist többféleképpen el lehet érni, de katarzis nélkül nem érdemes színházat csinálni. Arisztotelész valahogy így mondja Poétikájában: amíg a cselekvésnek nincs önmagán túlmutató, természetfeletti célja – azaz megtisztulása, katarzisa –, addig profán. Csak valós. Az igazi cselekvés azonban szakrális. Akkor beszélhetünk művészetről, ha a cselekvés így és ebben nyilvánul meg.

A jó előadás tehát utat is mutat. Reményt is ad?

Ahogy mondja. Persze mindezt lehet vitatni. József Attila azt írja a Thomas Mann üdvözlésében: „az igazat mondd, ne csak a valódit”. Az igazság József Attila szerint is fölötte áll a valóságnak. A valóság lehet az igazság része, de a valóság nem feltétlen igazság. A művészetnek mindig az igazságot kell szolgálnia. A katarzist nem feltétlenül kell deklarálni, de a nézőben ki kell váltani. És remélem, ez most is sikerülni fog. Arra koncentrálnunk, azért dolgozunk, hogy a nézőknek jól és igazul mutassuk meg Caragialét.

A NAGYDUMÁS

Básti Juli – Veta

Éteri szépségű díva, mosolygós lány és bölcs asszony – Básti Juli. A színikritikusok nemrégiben jelölték a legjobb színésznő díjára a Sirályban nyújtott alakításáért. Tiszta, vidám és őszinte alkat. Mosolyából, szeméből is süt, hogy jól érzi magát a bőrében. Izgatottan készül az új évad első szerepére.

– A Zűrzavaros éjszaka egy vérbő komédia. Mi színészek természetesen nem bohóckodunk, nem mímélünk, hanem mindent halálosan komolyan veszünk, beleéljük magunkat a helyzetekbe – és épp ettől lesznek a jelenetek, a figurák mulatságosak. Én egy nagydumás, temperamentumos nőt alakítok, amit nagyon élvezek, de most még ennél többet nem árulhatok el! (nevet)

Hangulatos, otthonos, szellemes a színpad elrendezése. Szerepem szerint sokszor ülök egy varrógépnél, és van egy kád is, amibe szegény Attila (Kristán Attila – a szerk.) beleesik... Az ágyunk pedig egy teherautó platója. Mindent kihordtunk a házból, merthogy felújítjuk. Az állványok is nagyon jópofák, számtalan játéklehetőséget kínálnak. Gyönyörűek, mivescek a jelmezek, és ez számomra mindig nagy öröm.

Új csapat vagyunk még, figyeljük egymást, tanulunk egymástól és egymásról. Attilán látom, hogy mindig nagyon izgul. Mondtam is neki, felejtse el, hogy mindig bocsánatot kér, ha nem sikerül valami, én is totál béna vagyok (nevet). Még sosem dolgoztunk együtt, de látom, hogy ezerrel színész, folyamatosan a szerepre koncentrál, kattog az agya, szívvel-lélekkel és teljes erődobással dolgozik. Ahogy én is – azt hiszem, ez a színész legfontosabb feladata.

Az interjút írta: KOVÁCS-COHNER RÓBERT
(az előadás próbafotóit készítette: EÖRI SZABÓ ZSOLT)

Eperjes Károly, Kristán Attila

A KÉTSZÍNŰ

Kristán Attila – Chiriac

Kristán Attila beregszászi színész, az idei évadban Debrecenből „igazolt át” a Nemzeti Színházhoz. Legutóbb a Csokonai Színház Na’Conxypanban hull a hó című előadásában játszott főszerepet, Gulácsy Lajost alakította – óriási sikerrel. Mégsem vágyik főszerepekre – boldog, ha dolgozhat, a legapróbb mellékszerepet is lelkesedéssel játssza. Nehezen kiismerhető, de első látásra szeretetreméltó ember.

– A gazda szolgáját, Chiriacot játszom, aki egy mindent birtokolni vágyó, kétszínű figura. A darab világa ugyanolyan örült, mint a miénk, csupa értelmetlen civódás, önzés, hatalomvágy, kétszínűség. Ezek az emberek mindig mindent nagyon akarnak, csak amit akarnak és ahogyan akarják: nevetséges. Az olvasópróbán fetrengtünk a nevetéstől. A szituációkban rengeteg a poénlehetőség, ezek kidolgozása a próba-folyamat legszebb része.

Nagyon jó hangulatú a közös munka. Jó nézni a másikat, ahogy dolgozik, figyelünk egymás rezdüléseire – sokat tanulunk egymástól

is. A rendező instrukciói tiszták és pontosak, azt hiszem, feszes és sűrű előadás van születőben.

Most még kicsit feszült vagyok, de ugyanúgy dolgozom tovább, alázattal a rendező és a munka iránt. Egy kis félsz azért mindig van az emberben: vajon az új helyen hogyan fogják fogadni a munkát, amit végez.

Humor nélkül nem tudnék élni, igyekszem még a drámai, tragikus szerepekbe is vinni némi derűt. De itt most nevetetni fogunk – ami persze komoly dolog.

REPERTOÁR – ÚJRAGONDOLVA

Neves fesztiválokat megjárt és díjazott előadások, az elmúlt évek számos fontos produkciója gazdagítja a Nemzeti Színház új repertoárját. A beregszászi Illyés Gyula Nemzeti Színház, valamint a debreceni Csokonai Színház előadásai rendszeresen láthatók majd, és más társulatok is vendégszerepelnek az 2013/2014-es évadban.

Ráckevei Anna, Mercs János | fotó: Máthé András

BOLHA A FÜLBE

Kacagató bohózat a ráismerés gyógyító komikumával fűszerezve

– Nagy karneváli ünnep és remek darab Feydeau híres bohózata, de van még oka annak, hogy ma is érdemes játszani a Bolhát – mondja Vidnyánszky Attila rendező. – Úgy érzem, áttételesen, komikus fénytörésben beszélhetünk általa a helyünkről Európában, a világban. Természetesen a bohózat a szerzői szándéknak megfelelően bohózat marad, de van benne egy különös alapfelállás, ami miatt aktuális felhangot kap az előadás. Nem más ez, mint sok különböző nemzetiség futkározása a nagy európai bordélyházban, ahol mi magyarok is megtaláljuk saját, szerény, mégis sorsfordító szerepünket.

– Mondják, hogy Feydeau-ból nőtt ki Ionesco abszurdja. Valóban a darabban a figurák, a helyzetek olykor az örület határán mozognak, és azok az crók, amelyek az embe-

reket mozgatják, metafizikaivá tudnak nőni. Persze a célom az, hogy a nézők rengeteget kacagjanak. (Az ősbemutatón állítólag két embert kellett kórházba szállítani, mert előadás közben kiakadt az állkapcsuk. Ezt azért nem szeretném.) Az volna jó, ha a nevetés, kacagás révén közösen tudnánk feloldódni a ráismerés gyógyító komikumában.

Vidnyánszky Attila az elmúlt húsz évben többször is megrendezte remekművét. Először – két évtizede – Kassán, később az Új Színházban, ahol zajos sikert aratott a pazar szereposztású előadás. A kijeji Orosz Nemzeti Színházban tizenhat évig volt műsoron Vidnyánszky Bolhája, amelyben négy szereposztás szórta a poénokat. 2012-ben a debreceni Csokonai Színházban rendezte újra a Bolhát, amelynek kettős főszerepét TRILL ZSOLT alakítja.

Az előadás meghívást kapott a 2013-as Pécsi Országos Színházi Találkozó (POSZT) versenyprogramjába, ahol szintén hatalmas közönségikert aratott.

Georges Feydeau

Bolha a fülbe

Trill Zsolt, Mercs János, Tóth László, Mészáros Tibor, Olt Tamás, Garay Nagy Tamás, Varga József, Kristán Attila, Kóti Árpád, Szűcs Nelli, Ráckevei Anna, Bánsági Ildikó, Szalma Noémi, Szanyi Sarolta, Edelényi Vivien

Díszlet: Szergej Maszlobojcsikov // Jelmez: Balla Ildikó, rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

október 2., 3., 4. – 19 óra
Nagyszínpad

Rácz József és Kacsur Andrea | fotó: Illovszky Béla

LILIOMFI

Színház és szerelem – reformkori vándorszínészet kortárs szemmel

– Minden előadásunk rólunk szól. Így a Liliomfi is – történet egy teátristáról és a vándorszínészetéről. Ez rímel a mi beregszászi viszonyainkra – nyilatkozta egy interjúban a címszereplő Rácz József, a beregszászi társulat második generációjának meghatározó tagja, aki a 2013/2014-es évadtól a Nemzeti Színház társulatát erősíti.

Szigligeti Ede Liliomfija 19. századi drámatermésünk egyik legtöbbet játszott, színházban filmen egyaránt népszerű darabja. A könnyed hangvételű játék középpontjában természetesen szerelmi bonyodalom áll, a fiatalok boldogságát legfeljebb késleltetni tudják az események, megakadályozni nem. Az álöltözetek, a komikus vénkisasszony nevelőné, a bogaras tudós nagybácsi a humor biztos forrásai, a szabad színészet pedig reformkori ízű lelkességgel ábrázoltatik – és persze „kortársisan” is, hiszen Vidnyánszky Attila előadásai mindig a máról, a mából szólnak hozzánk.

Liliomfi története – bár egy komédia esetében talán túlzásnak tűnhet ilyet mon-

dani – példázat is. Annak példázata, hogy nyomorúságos körülmények között is lehet és kell színházat csinálni, mint ahogyan azt a beregszászi társulat teszi két évtizede.

A Szigligeti korával vont vándorszínészeti párhuzam sem túlzás, hiszen a társulat éveken keresztül faluzott szerte Kárpátalja magyarlakta vidékein. Magyarországnak sincs talán nagyobb települése – Vásárosnaménytől Vasvárig, Salgótarjántól Békéscsabáig – ahol ne léptek volna fel, többek között a már száznál is többször játszott Liliomfival.

Az előadás 2008-ban a kisvárdai Magyar Színházak Fesztiválján a fődíj mellett a közönségdíjat is elnyerte, Rácz József kapta a legjobb színészi alakításért járó elismerést és a Gyulai Várszínház Őze Lajos-díját.

2013 őszén Rácz József nyerte el a legjobb férfi színész díját a Városmajori Színházi Szemlén, az előadásért Vidnyánszky Attila kapta a szemle legjobb rendezésért járó díját.

Elárulunk egy kulisszatitkot is: az előadásban megszólaló dalok többségét – mint oly sok más előadásban – a rendező, Vidnyánszky Attila írta, azt is, amikor azt énekli a társulat: „Ha játszhatok, én boldog vagyok, színházat csinálni a legjobb dolog...”

Szigligeti Ede

Liliomfi

Rácz József, Sőtér István, Kacsur András, Vass Magdolna, Kacsur Andrea, Szabó Imre, Orosz Melinda, Ferenci Attila, Ivaskovics Viktor, Katkó Ferenc, Béres Ildikó/Tarpai Viktória, Gál Natália, Orosz Ibolya, Krémer Sándor, Józán László

Jelmez: V. Csolti Klára // Díszlet: Oleksandr Bilozub

Rendező: Vidnyánszky Attila

A beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház vendégjátéka

mikor? hol?

október 5. – 19 óra

október 6. – 15 óra

Nagyszínpad

CSEHOV EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁI

A szerelemre éhes özvegy, a megtiport kisember és a hisztérikus kisasszony

Trill Zsolt és Tóth László a Leánykérésben | fotó: a beregszászi színház archívumából

A Medvében Szűcs Nelli finoman, bájosan formálja meg a bezárkózott, már-már „éhező”, fiatal özvegyet. Mindenki tudja: sóhajtása, gyásza, egész imázsa hamis, mégis meglepő, amikor a nőiesen bizonytalan, majd sértetten hideg naiva amazonként „leteríti a medvét”. Varga József súlyos medvéje mellett Trill Zsolt vén lakája bölcs bohóc.

A dohányzás ártalmasságáról című monológban egy szűk frakkban feszengő figura lép komoly tudálékossággal „hallgatósága” elé. Míg a felesége – aki miatt előadást kell tartani a dohányzás ártalmairól –, nem figyel, a madárijesztőszerű alak vallomását halljuk. A közönség idült röhhögeése egyre fájdalmasabbá válik: a nevetséges papucsférj helyett egyre inkább a kiszolgáltatott, rettegő kisember mind szánandóbb lényét látjuk, aki végül fellázad: lecibálja magáról frakkját és megta-

possa. Lelke megkönnyebbült ugyan, de a során változtatni már nem tud. A monológ Trill Zsolt előadásában a színházművészet magasiskolája. Alakításáért a nagyvárad Kamara Színházak és a Gyulai Várszínház Fesztiválján is neki ítelték a legjobb színészi alakítás díját.

A Leánykérésben Kacsur Andrea egy sürgősen kiházásítandó csúnyácska vénlányt alakít: a finomkodó, szelíd és udvarias házikisasszony gyorsan éles nyelvű boszorkánnyá változik, aztán pedig hisztérikus bögömásvá válik. A megrettent és menekülő kérés szerepében Tóth László, az apában Trill Zsolt brillírozik.

Az Egyfelvonásosok legviharosabb sikerét a Nancyban rendezett Passages Fesztivál off-programjában aratta, ahol a több száz fős francia diákközönség tombolva ünnepelte a

színészeket. Az 1997 óta élő produkciót eddig közel 120 alkalommal játszotta a beregszászi társulat.

A. P. Csehov:

Egyfelvonásos komédiák

MEDVE – Szűcs Nelli, Varga József, Trill Zsolt

A DOHÁNYZÁS ÁRTALMASSÁGÁRÓL – Trill Zsolt

LEÁNYKÉRÉS – Trill Zsolt, Kacsur Andrea, Tóth László

Díszlet-jelmez: Balla Ildikó

Színpadra alkalmazta és rendezte:
Vidnyánszky Attila

A beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház vendégjátéka

Mikor? Hol?

október 6., 7. – 19.30

Kaszás Attila Terem

MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL

Látomás az emberiség különleges poéta-úrhajósairól

A Mesés férfiak szárnyakkal című előadás létrehozásának története nagy ívű, szerteágazó, és fokozottan érvényes rá a színházi munkák esetében alkalmazott általános jelző – ízig-vérig közös alkotás. Ebben az értelemben az előadás teremtése egyúttal modellje is annak a heroikus és sokszor utópisztikus küzdelemnek, amelyet az emberiség folytat tudatra ébredése óta, hogy elszakadhasson a Földtől, hogy kezével érinthesse az eget, sőt, eljuthasson valami számára teljesen ismeretlen világba – magyarázza Vidnyánszky Attila rendező.

– Gagarin és Tyitov, Koroljov és Glusko a szovjet űrprogram emblematisz figurái. Személyes sorsuk és tragédiájuk számunkra valójában csak ürügyként szolgált ahhoz, hogy végigtekintsünk a fizikai magasságokat meghódítani vágyó ember történetén, kezdve Ikarosz és Daidalosz mítoszával Leonardo da Vinci találmányain át Ciolkovszkij tudományos és társadalmi utópiájáig, illetve a

transzcendenst megtagadó materialista világ látszólagos győzelméig.

– A próbafolyamat során alapvető morális kérdésekkel szembesültünk. Tényleg megérte ez a mindennapjainkat valóban nem is érintő heroikus tett azt a hihetetlen áldozatot, amelyről az emberek többsége nem is tud? Százak, ezrek fizettek életükkel azért, hogy az az egy személy megdicsőüljön. Vajon megérdemelten-e? Hol a határa az áldozathozatalnak? Ki döntheti el, hogy kié legyen a dicsőség, és ki legyen a névtelen, elfeledett áldozat? És emögött csak az emberi ambíció vagy valamiféle isteni elrendelés áll?

Gagarin azt mondja az előadásban: „nincsen erre földi szó, mely kifejezné elvágómat a Földtől, ehhez különleges poéta-úrhajósok kellenek” – és mesés férfiak szárnyakkal... Az előadás Szénási Miklós költő, Oleg Zsukovszkij táncművész és Lénárd Ödön piarista szerzetes szövegei alapján készült.

A debreceni ősbemutató után az előadás meghívást kapott a Pécsi Országos Színházi Találkozóra, a POSZT-ra, ahol „különleges látványvilágáért, a színházi eszközök komplex használatáért” díjazták. A Mesés férfiak látható volt Oroszország legrégebbi kőszínházában, Jaroszlavlban (Fjodor Volkov Fesztivál) és a Bukaresti Nemzeti Színházban is.

(fotó: Fjodor Volkov Színház, Jaroszlavl)

Mesés férfiak szárnyakkal

Varga József, Ráckevei Anna, Trill Zsolt, Szűcs Nelli, Oleg Zsukovszkij / ifj. Vidnyánszky Attila, Kristán Attila, Tóth László, Mercs János, Bakota Árpád, Rácz József, Ivaskovics Viktor, Pál Lajos, Pál Eszter

Díszlet és jelmez: Oleksandr Bilozub

Szénási Miklós, Oleg Zsukovszkij, Lénárd Ödön szövegei alapján rendezte: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

október 8., 9., 10. – 19 óra
Nagyszínpad

Szűcs Nelli, Földes László Hobo | fotó: Máthé András

BALLADA A KÉT SEBZETT HATTYÚRÓL

Két világrend, egy határokat nem ismerő szerelem és Viszockij dalai

Határokat nem ismerő, elsöprő és pusztító szerelem tombolt Viszockij és Marina Vlady között. Viszockij a szovjet színház egyik legendás fenegyereke és kultikus költő-bárdja volt, Marina Vlady pedig a francia film ünnepelt sztárja.

– Rátaláltam annak a telefonközpontos kisasszonynak, Ludmillának a történetére, aki fontos szerepet töltött be a Viszockij és Vlady közötti kapcsolattartásban. Megéreztem, hogy rajta keresztül nemcsak erről a legendás szerelemről, két művész viharos kapcsolatáról beszélhetek, de meg tudom mutatni a szovjet korszak abszurditását is a kisemberek szemszögéből. Megpróbáltam belefogalmazni ebbe a tragikomikus történetbe, ami részben fikció, az orosz nép kétségbeejtő sorsát és megaláztatását is. Azt, hogy hogyan lesz egy romantikus lelkű nőből besúgó, hogyan él együtt a férjével, az egykor tehetséges, de mára lecsúszott bokszolóval – mondja Hobo,

a Ballada a két sebzett hattyúról zenés előadás szerzője, az exbokszoló és Viszockij alteregójának alakítója, a dalok előadója.

A telefonközpontosok egyúttal besúgók voltak, akiknek a lehallgatott beszélgetésekről szükség esetén jelenteniük kellett. Erre kényszerül Hobo főszereplője is, akinek személyes sorsán keresztül átérezhető, hogyan egyensúlyoztak a kisemberek a szabadságvágy és a becstelenség kényszere között. A Ludmillához hasonló kisemberek számára Viszockij és dalai a lázadás és szabadság egyetlen élményét jelentették, ő testesítette meg nekik azt a reményt, hogy az élet és a szerelem többet ér, mint mindennapjaik börtöne. Ugyanakkor Ludmilla az, aki a Szovjetunió zárt világát összekapcsolja a szabadsággal, amit Viszockij számára Marina Vlady és Párizs jelentett.

Szűcs Nelli számára írta Hobo a telefonos kisasszony szerepét, aki hallgatva a két szerel-

mes ember vallomásait, vívódásait, azonosul Marina Vladyval, és eljátssza életük kiemelt pillanatait, fokról fokra ráébredve, mennyi párhuzamosság van az ő és a híres színésznő sorsa közt.

– Minden embernek van egy keresztje, és Viszockij a dalaival megkönnyítette kinek-kinek a kereszt-viselését. Ludmilla is azt mondja róla, hogy értünk és helyettünk égette el magát – fogalmaz Szűcs Nelli.

Földes László Hobo

Ballada a két sebzett hattyúról

Játsszák: Szűcs Nelli és Földes László Hobo

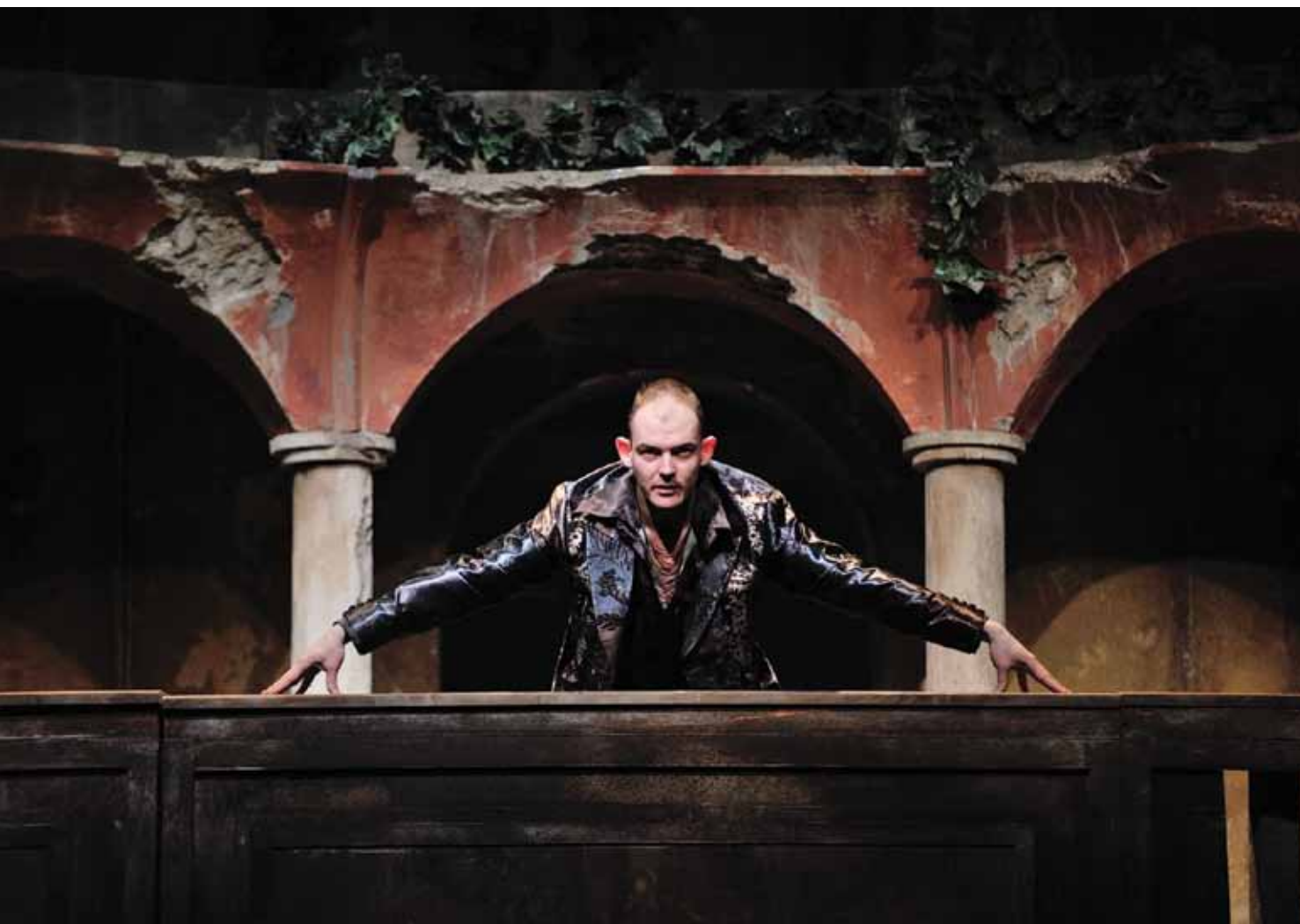
Díszlet és jelmez: Ondraschek Péter

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

október 12., 13. – 19.30

Kaszás Attila Terem

MESTER ÉS MARGARITA

Bulgakov-adaptáció mint összművészeti puzzle

A nagyszabesi Radu Stanca Nemzeti Színház és a budapesti Maladype Színház koprodukciójában létrejött Mester és Margarita olyan rendhagyó Bulgakov-adaptáció, amelyben az egymás mellett futó szimbolikus, allegorikus és mágikus történet-szálakat Balázs Zoltán rendezői koncepciója DNS-spirálként tekeri egymásba. A rendező a Bulgakov szövegében egymásra vetülő gondolati síkok és komplex-tükröződések adta lehetőségeket kiaknázva monumentális kirakós játékot szerkesztett, amelyet kétféle rendezői megoldással, két különböző változatban tár a nézők elé.

Az összművészeti puzzle szervesen egymásra épülő elemei a szöveg, a látvány, a pontosan megtervezett mozdulatok, a film és a zene, mind részei annak az összetett gondolati konstrukciónak, amely a „színház a színházban” élményén keresztül fókuszálja a

néző figyelmét a sokrétű történet rejtett tartalmaira. Az előadás megfoszt az egyértelmű értékítélet megalkotásának lehetőségétől, elhatárolódik a témában szunnyadó didaktikus végkövetkeztetéstől, de rávilágít arra, hogy a kettő (az Én és a Másik) egymás nélkül nem létezhet; egymást feltételezi és kiegészíti – animus és anima.

Aki hajlandó föloldódni a két különböző előadás által megteremtett „imaginárius térben”, és képes egymásba tükröztetni a Nő-Woland (Mariana Mihu) és a Férfi-Woland (Orosz Ákos) által képviselt redukált és integrált „személyiség-modell” kettősségét, kétszeresen jut különleges színházi élményhez... Amiből az egyetlen budapesti előadás nézői is részesülhetnek.

(fotó: a Radu Stanca Nemzeti Színház archívuma)

Mihail Afanaszjevics Bulgakov

Mester és Margarita

Mariana Mihu, Orosz Ákos, Ofelia Popii, Marius Turdeanu, Adrian Neacșu, Cristina Ragos, Diana Fufezean, Serenela Mureșan, Lendváczy Zoltán, Eduard Pătrașcu, Tankó Erika, Ema Vețean, Pali Vecsei, Adrian Matioc, Cătălin Pătru, Florin Coșuleț, Vlad Robaș, Dan Glasu, Mihai Coman, Viorel Rață, Arina Ioana Trif, Ciprian Scurtea, Gabriela Neagu, Eva Ungvári

Díszlet és fényterv: Velica Panduru, Balázs Zoltán // Jelmez: Velica Panduru // Koreográfia: Balázs Zoltán // Zene: Zeno Apostolache

Rendezte: Balázs Zoltán

A nagyszabesi Radu Stanca Nemzeti Színház és a budapesti Maladype Színház koprodukciója, a Café Budapest Kortárs Művészeti Fesztivál eseménye

mikor? hol?

október 19. – 19 óra

Nagyszínpad, román nyelven, magyar felirattal

MÁRIA

Musical a szeretetről, a gyerekekről és a megváltás lehetőségéről

Korunk heródesi örületében, ahol az önelégült Ego tombolva járja luciferi győzelmi tancát, egyszer csak tiszta hangként felbukkan Mária, és félénken suttogja: „Fénnyel szóló csillagok, mondjátok meg végre, hol vagyok!” Kétezer évvel ezelőtt elindul Mária, hogy hosszú, küzdelmes utat bejárva, kitaszítva, végül világra hozza a Megváltót. A szállást kereső Mária, József, Gábrriel arkangyal, a kétellyel mérgező Kisértő, a mennyek királynőjét legelőször felismerő Erzsébet, a gyermekgyilkos Heródes, a szívtelen kovács a Biblia jól ismert alakjai. Szarka Tamás elementáris erejű zenében és költői képekben megálmodott műve hozzánk, maiakhoz szóló, nekünk és belőlünk született, valódi magyar, mégis egyetemes üzenetű Mária-történet.

Vidnyánszky Attila rendező szerint a mai meddő világban is tudatosítani kellene, hogy minden újszülött gyermek magában hordja a megváltás lehetőségét. A mű a születés–születés szakralitására kívánja felhívni a figyelmet.

Szarka Tamás, a Ghymes zenekar egyik alapítója közép-európai és balkáni elemeket furcsán ötvöző, ugyanakkor magyar folklorisztikus hagyományokból építkező zenét írt, és különös hangulatú szövegvilágot teremtett meg.

A Mária című előadás ősbemutatója a debreceni Főnix Csarnokban volt 2011 decemberében, majd két alkalommal volt látható a Szegedi Szabadtéri Játékokon.

Szarka Tamás

Mária

Újhelyi Kinga, Bakos-Kiss Gábor, Mészáros Tibor, Olt Tamás, Pápai Erika / Varga Klára, Rácz József, Földes László Hobo, Fehér Éva, a hegedűs szerepében Szarka Tamás (Ghymes)

Közreműködik a Csokonai Színház énekkara, a debreceni Bányai Júlia Általános Iskola gyerekkara (karvezető: Nemes József) // Díszlet és jelmez: Olkeszandr Bilozub // Koreográfus: Gemza Péter

Rendező: Vidnyánszky Attila

a debreceni Csokonai Színház és a Szegedi Szabadtéri Játékok közös produkciója, vendégjáték

mikor? hol?

október 25., 26., 27. – 19 óra

Nagyszínpad

Pápai Erika, Újhelyi Kinga | fotó: Máthé András

Liszi Melinda, Kara Tünde, Katkó Ferenc | fotó: A-TEAM)

CSÖRTE

A modern kor vívmányai és egy falucska nyugodt élete

„Karaokesztár a peremen!!! Ez a show egyedülálló kezdeményezés, hiszen még sohasem volt példa arra, hogy egy ilyen picinyke és szegény határmenti falu, mint a miénk, egy ilyen nemes és nagyszerű vállalkozást valósított volna meg. Ez az esemény méltó módon járul hozzá a mindössze háromszáz lelket számláló település erkölcsi és gazdasági felemelkedéséhez! Legyenek velünk! Szurkoljanak nekünk!!!”

Ezzel az üres, szánszalmasan ismerős szöveggel próbálja meg eladni a vidéki tévéshow szervezője a mai médiára oly jellemző olcsóságok egyikét a falubelieknek.

Brestyánszki Boros Rozália drámája erősen ironizálva, de kegyetlenül teszi fel kérdéseit: mi történik akkor, ha a modern kor

váratlanul tör be vívmányaival – mobiltelefon, tévékamera, laptop, skype – egy falucska egyszerű lakóinak megszokott életébe. Zavar, félelem az újtól, értetlenség és meghasonlottság. Miért nevez be, magát nevetségessé téve, boldog-boldogtalan egy lehetetlenül gagyi tévés vetélkedőbe a fődíj ígérétének kívül, mely számukra elképzelhetetlenül nagy összeg, háromszázezer forint. Hogy történhet meg, hogy valaki épp háromszázezer forintos számlát roamingozik össze a fia által küldött laptopon anélkül, hogy ismerné annak a működését? Generációk, egymástól végzetesen eltávolodott világok találkoznak össze pillanatokra ebben a különös darabban, és mennek el könnyörtelenül, tehetetlenül egymás mellett. Az erkölcsi és gazdasági fellendülés-

ből végül semmi se lesz. De mi marad utána a csalódáson, a kapcsolatok lehetetlenségének felismerésén túl?

Brestyánszki Boros Rozália

Csörte

Kara Tünde, Katkó Ferenc, Gulyás Attila, Liszi Melinda, Szabó Lajos

Jelmez: Papp Janó // Díszlet: Fekete Péter // Koreográfus: Kerekes Judit

Rendező: Fekete Péter

a Békéscsabai Jókai Színház vendégjátéka

mikor? hol?

október 31. – 19 óra
Gobbi Hilda Színpad

TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT

József Attila versei Hobo előadásában

– Mindig kisajátítottam József Attila verseit, úgy éreztem, sorai rólam szólnak. Ez az előadás nagyobb alázattal készült, a Költőt szeretné bemutatni – nyilatkozta 2005 táján Hobo, amikor Vidnyánszky Attila rendezésében elkészült a Tudod, hogy nincs bocsánat című előadócst. József Attila Hobo számára olyan fontos költők sorába tartozik, mint Pilinszky János, Villon, Faludy, Viszockij, Ginsberg. Hobót régóta foglalkoztatja József Attila költészete – már első koncertjein is előadta a költő megzenésített verseit.

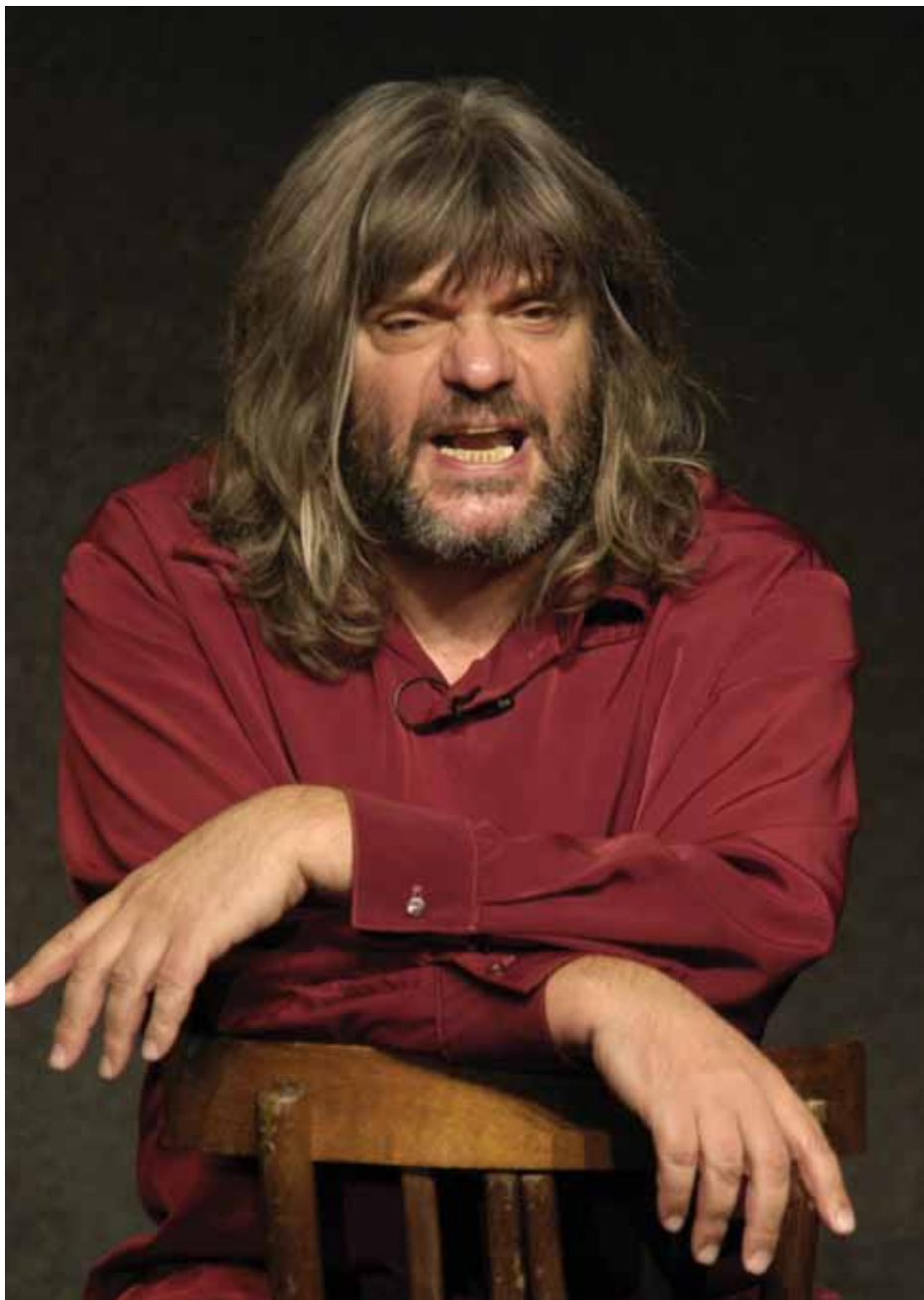
– József Attila műveit úgy olvasom, mint a szent könyveket, és néha, mintha a saját gondolataimat látnám leírva. Az előadással az volt a célom, hogy bevonjam és továbbgondolkodásra készítsem a nézőt – mondja Hobo, aki a bemutató óta bejárta az egész országot és a határon túli magyarlakta vidékeket is, és közel kétszáz alkalommal tolmácsolta a költő gondolatait. Az Új Színházban tartott bemutató óta ezt az utat bejárva jutott el az előadás többek között a debreceni Csokonai Színház, a Budapesti Kamaraszínház után a Nemzetibe.

*Tudod, hogy nincs bocsánat,
hiába hát a bánat.
Légy, ami lennél: férfi.
A fű kinő utánad.*

*A bűn az nem lesz könnyebb,
hiába hull a könnyed.
Hogy bizonyosság vagy erre,
legalább azt köszönjed.*

*Ne vádold, ne fogadkozz,
ne légy komisz magadhoz,
ne hódolj és ne hódíts,
ne csatlakozz a hadhoz.*

*Maradj fölöslegesnek,
a titkokat ne leld meg.
S ezt az emberiséget,
hisz ember vagy, ne vesd meg.*

József Attila

Tudod, hogy nincs bocsánat

Előadó: Földes László Hobo

Zene: Hárs Viktor, Márta István, Nagy Szabolcs

Rendező: Vidnyánszky Attila

mikor? hol?

október 31. – 19.30

Kaszás Attila Terem

SZARVASSÁ VÁLTOZOTT FIÚ

Milyen üzenetet hozhat fentről, akinek megadatik, hogy betekintsen a titkok kapuján túlra? Ki emeli fel a „fiút”, hogy eljuthasson oda, ahol az ég és a föld egymással találkozik? Vidnyánszky Attila, aki a költői színház eszközeivel újrairta Juhász Ferenc hatalmas versét, az elszakadásról és a hazatérés lehetlenségéről mesél, és a közösség által a magasba emelt ember, a „fiú” felelősségéről.

Akármi van is a titkok kapuján túl, aki odamerészkedik, csak jó hírt hozhat a közösségnek, amely őt oda felemelte – vallja a rendező.

A költeményről: a megtört, fájdalmában megöregedett anya várja vissza fiát a biztonságot nyújtó szülői házba. A fiú azonban nagy úton jár, a titkok kapuján szeretne áthatolni, mert odaát létezésének értelmét, igazságát sejti. Anyja hiába csábítja a régi emlékekkel, a jól ismert illatokkal, ízekkel, táncokkal, mesékkel, a halott apa megidézésével, a fiú nem térhet haza.

A fiú az önmagáról való tudást áhítja, ám ez csak úgy lehetséges, ha önnön arcát felejtí, ha „szarvassá változik”.

A szarvassá változott fiúnak a gyökerektől az univerzumig a villanyfényben-benzinben fürdő városon keresztül vezet az útja, miközben folyamatosan felidéződnek számára a falusi otthon képei is.

A beregszásziak előadása követi Juhász Ferenc hosszúversének tagolását. Az első szakaszban „az Anya és a Fiú téren és időn átívelő, a gyerekkort, az összetartozást felidéző párbeszéde”, a kétségbeesett anyai kiáltás és a fiú fájdalmas, de kíméletlen mondata („anyám, édesanyám, nem mehetek vissza, ne csalogass engem”) visszhangzik. A recitált párbeszédet olyan elementáris képsorok kísérik, mint a szarvas-fiú ébredése, vagy a könyv-patakon egyensúlyozó szarvascorda rituális tánc. A második „epizodikus, már-már történeté összeálló, epikusba hajló jelenetsor” a fiúnak a modern városba vezető útját s az itt szerzett élményeit jeleníti meg, például találkozását a híveit benzinnel tápláló, sátáni nőalakkal. A város izgalmas, ám annak érzéketlenebb, kegyetlenebb tapasztalataival összemosódnak az otthon „földközeli” és az apa temetésének szinte szürreális képei.

Az előadás katartikus pillanatok sorozatából épül fel. Ilyen többek között a „csak tiszta forrásból” színpadi megfogalmazása, valamint az utolsó jelenet, amikor a fiú a titkok kapuján a csillagok közé lép át – helyettünk, de értünk.

Vidnyánszky Attila 2009-ben a Halotti pompa és a Három nővér mellett A szarvassá változott fiú rendezéséért kapta meg Moszk-

vában a Mejerhold-díjat. A színházi nyelv megújítóinak járó elismerést korábban olyan európai hírű rendezőknek ítélték oda, mint Krzysztof Warlikowsky, Matthias Langhoff és Krystian Lupa. A 2003-ban született előadás sikerrel szerepelt a Bárka Színház nemzetközi fesztiválján, Kapolcson, az Ördögkatlan Fesztiválon, a kijevei GogolFesten és a Passages Fesztiválon (Metz, Nancy).

Juhász Ferenc

Szarvassá változott fiú

Tóth László, Rácz József, Kristán Attila, Kacsur András, Kacsur Andrea, Ferenci Attila, Sótér István, Orosz Ibolya, Orosz Melinda, Béres Ildikó, Vass Magdolna, Törőcsik Mari, Trill Zsolt, Szűcs Nelli, Varga József, Ivaskovics Viktor, Szabó Imre, Krémer Sándor, Gál Natália, Tarpai Viktória

Koreográfus: Horváth Csaba // Díszlet és jelmez: Olekszandr Bilozub

Rendező: Vidnyánszky Attila

A beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház előadása.

mikor? hol?

október 30., 31., november 2. – 19 óra,
november 3. – 15 óra
Nagyszínpad

A szatmárnémeti Északi Színház épülete | fotó: Czinkel László

A VITÉZ LÉLEK ÚTRA KEL

Turnéra indul a Nemzeti társulata az évad első bemutatójával

Szatmárnémeti, Ungvár, Beregszász, Debrecen. Ezek a Nemzeti Színház első turnéjának állomáshelyei. A társulat küldetése, hogy előadásaival minél több településre ellátogasson – itthon és a határon túl.

Hatvan éve kezdte meg működését a szatmárnémeti állandó magyar társulat. Az Északi Színház magyar társulata 1993-ban vette fel az alapító igazgató és a legendás rendező, Harag György nevét. A Nemzeti Színház örömmel tesz eleget a megtisztelő invitálásnak, és a jubileumon díszelőadásként játssza Tamás Áron művét, a Vitéz lelkét.

A kárpátaljai hivatásos színjátszás az idén ünnepi huszadik évfordulóját. 1993 októberében tartotta első előadását a beregszászi Illyés Gyula Nemzeti Színház, amelynek alapító igazgatója – máig főrendezője – Vidnyánszky Attila.

A kerek évforduló alkalmával a Nemzeti Színház új bemutatójával a Vitéz lélekkel vendégeskedik Ungváron és Beregszászon. Az

előadásban a három ős-beregszászi színész is játszik: Trill Zsolt, Tóth László és Varga József.

A Vitéz lélek októberi turnéjának utolsó állomása a debreceni Csokonai Színház, ahol három előadást játszik a Nemzeti. A cívisvárosból a Mária című musical érkezik a Nemzetibe (részletek lásd a 33. oldalon).

A Nemzeti Színház küldetésének tartja, hogy ne csupán a fővárosban legyenek láthatók az előadásai, hanem minél többször kimozduljon az ország nagyobb és kisebb településeire és a határon túlra is. A turnék célja, hogy minél közvetlenebb legyen a kapcsolat az ország színházkedvelő közönsége és a Nemzeti között. A tervek szerint ennek érdekében min-

den évadban lesznek utaztatható előadások, illetve készül bizonyos előadásokhoz könnyen szállítható, a különleges téregényekhez igazítható díszlet is.

mikor? hol?

október 5. – Szatmárnémeti Északi Színház Harag György Társulat (Románia)

október 20. – Ungvár (Kárpátalja)

október 22., 23. – Beregszász (Kárpátalja)

október 25., 26., 27. – debreceni Csokonai Színház

A FODRÁSZNŐ A GOGOLFESTEN

Trill Zsolt és Szűcs Nelli előadásában még a telefonkönyvet is szívesen meghallgatnám – mondta Fáy Miklós kritikus, aki 2010-ben beválogatta a Fodrásznőt a POSZT-ra. A pécsi seregszemlén a Fodrásznő a legjobb előadás, Szűcs Nelli a legjobb női alakítás díját nyerte. A sokat utazó előadás vendégszerepelt már a REFLEX Nemzetközi Színházi Biennálén Sepsiszentgyörgyön, az oroszországi Jaroszlavl Volkov

Fesztiválján is. A minszki Panorama Fesztiválon közel ezer néző ünnepelte a produkciót.

2013 szeptember 15-én a kijevi GogolFesten, Ukrajna legnagyobb ösztönművészeti ünnepén járt a Fodrásznő.

Az előadás hamarosan a Nemzeti Színházban is látható lesz.

Kristán Attila, Szűcs Nelli, Trill Zsolt, Tóth László (háttul) | fotó: Máthé András

A NEMZETI SZÍNHÁZ TÁRSULATA

Bácsági Ildikó

Kossuth- és Jászai Mari-díjas

Básti Juli

Kossuth- és Jászai Mari-díjas

Blaskó Péter

Kossuth- és Jászai Mari-díjas, Érdemes művész

Fehér Tibor

**Földes László
Hobo**

Kossuth-díjas

Gerlits Réka

Mátyássy Bence

Nagy Mari

Jászai Mari-díjas

**Nagy-Kálózy
Eszter**

Jászai Mari-díjas,
Érdemes művész

Sinkó László

Kossuth- és Jászai Mari-díjas, Érdemes és Kiváló művész

Söptei Andrea

Jászai Mari-díjas

Szarvas József

Jászai Mari-díjas,
Érdemes Művész

Tompos Kátya

Tóth Augusztina

Jászai Mari-díjas

Tóth László

Udvaros Dorottya

Kossuth- és Jászai Mari-díjas

Újvári Zoltán

Jászai Mari-díjas

Varga József

Bodrogi Gyula

Nemzet Színésze,
Kossuth- és kétszeres
Jászai Mari-díjas,
Érdemes és Kiváló
művész

Eperjes Károly

Kossuth- és Jászai Mari-
díjas

Farkas Dénes

**Horváth-Lajos
Ottó**

Jászai Mari-díjas

Kristán Attila

Jászai Mari-díjas

**Martinovics
Dorina**

Rácz József

Jászai Mari-díjas

Reviczky Gábor

Kossuth- és Jászai Mari-
díjas

Schnell Ádám

Jászai Mari-díjas

Szatory Dávid

Szűcs Nelli

Jászai Mari-díjas,
Érdemes Művész

Tenki Réka

Törőcsik Mari

A Nemzet Színésze,
kétszeres Kossuth- és
kétszeres Jászai Mari-
díjas, Érdemes és Kiváló
művész, a Magyar
Köztársasági Érdemrend
Középkeresztjének
kitüntetettje

Trill Zsolt

Jászai Mari-díjas,
Érdemes művész

fotók: Rózsa Erika

*Legyen Ön is a vendégünk!
Szeretettel várjuk előadásainkra!*

A KÖZÖNSÉGNEK IS JÁR A TAPS

Szűcs Nelli és Bodrogi Gyula mesél

Miért nem lett esztrádsztár Szűcs Nelli? Mi Bodrogi Gyula drámai vétke a színházigazgatói pályáztatások körül? Művészszínház és a Dallas – van közük egymáshoz? Hány Peter Brook van Magyarországon? Van „ahhoz képest színház” is? Miért van a közönségnek mindig igaza? Miért kiszolgáltattott a színész? Ezekről a kérdésekről beszélgettünk Szűcs Nellivel és Bodrogi Gyulával, a Nemzeti Színház új és régi tagjával.

PÁROS PORTRÉ

Nem a Nemzeti Színházban és nem színházról beszélgetnénk Szűcs Nellivel, ha teljesül gyerekkori álma, hiszen szovjet táncdalénekesi karrieréről álmodott.

SZÜCS NELLI: Nekem, a tiszaujlaki kislánynak nem a pop meg a beat-zene, hanem az esztrád volt a mindenem. Oroszul, ukránul, magyarul énekeltem. Mivel közel volt a falunk a szovjet-magyar határhoz – csak hogy félreértés ne essék, mi a szovjet oldalon laktunk –, fogtuk a magyar tévét is, és bámultam az ottani meg a szovjet esztrádműsorok sztárjait. Például Alla Pugacsovát – őrá talán még sokan emlékeznek. A technikatanárom, Bíró Pista bácsi ballagáskor azt mondta: ha órán tudtál koncertezni, meg bohóckodni, akkor menj és próbáld meg a felvételt a kijevi színművészeti főiskolára.

Bodrogi Gyula: Én néptáncosként kezdtem, szólótáncos voltam a SZOT együttesében. Az én „Pista bácsim”, az erdélyi származású Molnár István ott tanított meg sok mindenre, amivel elindulhattam – felvettek a Színművészetre, onnan a József Attilába szerződtem... Én azt szoktam mondani, hogy nem én választottam ezt a pályát, hanem az választott engem. Vitt-sodort magával.

Szűcs Nellinek minden oka meglett volna rá, hogy elhagyja a színészi pályát.

SZÜCS NELLI: Beregszász volt az ígért földje: mindent megígértek, és nem kaptunk semmit. '89-ben született a döntés, hogy legyen hivatásos magyar színház Kárpátalján. Mire '93-ban Kijevből, a főiskoláról meg-

érkeztünk, már nem kellettünk senkinek. Igaz, közben felbomlott a Szovjetunió, Ukrajna független lett, összeomlott a gazdaság. Nem volt színházépület, nem voltak lakások, ezer forint volt – ha megkaptuk – a fizetésünk, nem volt hol próbálni és játszani. De akkor már nem hagytuk magunkat, azt akartuk, hogy legyen színház. Nem volt könnyű. Nem is szívesen beszélek erről, mert mások számára elképzelhetetlen az a nyomor, amiben akkoriban éltünk. Volt ám ennek haszna is: nem szólt bele senki, hogy mivel foglalkozunk. Mi pedig Shakespeare, Ilyés, Beckett szövegeit elemeztük, hónapokig próbáltunk... Szabadság volt ez még akkor is, ha a nyomorúság szabadsága.

Nem tántorodott meg?

SZÜCS NELLI: Voltak nehéz pillanatok. De ma úgy érzem, hogy számomra ezek a nehézségek egy út stációi voltak. Már a legelején is voltak olyan sikereink, amelyekből erőt lehetett meríteni. Egyik első előadásunk a Szentivánéji álom volt. Ezt 1994-ben meghívták a rangos Herszoneszi Játékokra Szecvastopolba, és megnyertük a zsűri fődíját. Abból a csapatból viszont ma már csak négyen vagyunk a társulatban: Tóth László, Trill Zsolt, Varga József és én.

A kitartás gyümölcse egyfajta siker: ma már mind a négyen a Nemzeti Színház társulatának tagjai.

BODROGI GYULA: Ha a kudarcok továbblendítik az embert, az nagy dolog. De sikerek nélkül sem megy. Viszont a sikert nem lehet akarni.

Meg kell dolgozni érte, ahogyan ti tettétek annak idején. Mindenki megmássza a maga számléltárját. A kudarc megroppanthatja, a siker elkényelmesítheti az embert. Nincs recept. Az élet arányérzék kérdése – és kell még hozzá egy adag lazaság is.

A könnyűzene nagyban hozzájárult ahhoz, hogy Bodrogi Gyula ilyen sikeres és ismert színész lett.

BODROGI GYULA: Elképesztően népszerű volt az én fiatakkoromban a táncdal, vagy ahogy Nelli mondja, az esztrád. És azok a színészek, akik ezt szerették csinálni, szintén nagyon népszerűek voltak. Szerepeltünk a tévében, a szilveszteri műsorban, amit az egész ország nézett.

Püspököket pikáns slágerekkel szórakoztatni. Az sem mindennapi műsor!

SZÜCS NELLI: Színházunk félresikerült megnyitóján történt, éppen húsz éve. A hivatalos fogadásra csak pár színészt engedtek volna be, mire Ati (Vidnyánszky – a szerk.) bepöccent: vagy mindenki, vagy senki. Aznap volt a kárpát-medencei református püspökök találkozója Beregszászban, és a főszervező áthívta az egész társaságot az ottani fogadásra. Ha már színészek vagyunk, hát szórakoztassuk a magas rangú vendégeket, akik között ott volt Tökés László is. Mit vittünk nekik? Dalokat.

BODROGI GYULA: Megöl a kíváncsiság, hogy mit daloltál nekik?

SZÜCS NELLI: „Tíz óra múlt, a szívem kigyúlt...” Vidámak voltunk és rettenetesen szomorúak. Aznap kitették a beregszászi művelődési házra, hogy Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház, aztán pár nap múlva levették a táblát, és mi húsz éve az egykori Oroszlán szállóban vagyunk – ideiglenesen.

Szücs Nelinek egyetlen igazgatója volt egész életében, Bodrogi Gyulának sok, és maga is volt igazgató.

SZÜCS NELLI: Lassan huszonöt éve dolgozom Vidnyánszky Attilával. BODROGI GYULA: Jézusom. Ez már házasságnak is sok!

SZÜCS NELLI: Tizenhét éves gyerekek voltunk, amikor a kijevi főiskolán tanítani kezdett bennünket Ati. Ő volt az egyetlen, aki ezzel a Kárpátaljáról érkezett csapattal szót értett, hiszen többségünk nem beszélt rendesen se oroszul, se ukránul, így szinte minden mesterségórát ő tartott nekünk. Rányitotta a szemünket egy új világra. Később is, amikor Beregszászban kezdtünk színházat csinálni, minden előadásunkat – egy-egy kivételtől eltekintve – ő rendezte, a csapat együtt volt éjjel-nappal, akár egy család. Neki a színházunkban az apaszerep jutott.

Nem egy klasszikus igazgatói feladat.

BODROGI GYULA: A klasszikus igazgató adminisztratív figura. Tudja, milyen fából készül a díszlet, tiszta-e a színész jelmez-zoknijja, hány embert tud eltartani a színház, kik azok a színészek, akikre bejön a közönség, melyik művésznek melyik szerep áll jól. '58-ban kezdtem a pályát, és akkoriban szinte nem is nagyon tudtuk, ki az igazgató, mert nem volt fontos. Voltak kivételek, például Major Tamás, de ő nemcsak a Nemzeti igazgatója volt meg rendező, hanem színész is!

Bodrogi Gyula is színészből lett igazgató.

BODROGI GYULA: Itt van az én drámai vétkem! A Vidám Színpadra hívtak igazgatónak. Akkoriban nagyon fájt a gyomrom, gondoltam, úgyse élek sokáig, addig meg leszek igazgató. Egy feltételt szabtam: leírom, hogy mit fogok csinálni, és ha azt elfogadják, vállalom. Na, azóta van pályáztatás! Ez az egész hihetetlen baromság! Mert hogyan is megy ez? Pályáznak ketten vagy ötven, amikor úgyis mindenki előre tudja, hogy ki fog nyerni, és közben megsértene egy csomó embert. Így volt ez mindig, és így van ez máig! Az a baj a Nemzeti körüli cir-kusszal is, hogy az ilyen felhajtásnak mindig az adott színház a kárval-

„A színészet önfeltárulkozás, és aki kitárja önmagát, kiszolgáltatottá válik. A színész csak úgy tud a közönsége elé állni, ha a maga vállalta kiszolgáltatottságában is érzi a közönség bizalmát.”

Szűcs Nelli a Fodrásznő címszerepében (Csokonai Színház, 2009) | fotó: Máthé András

lottja. Olyan helyzet teremtődött a Nemzeti régi és új igazgatója körül, hogy az egyik ilyen oldali, a másik olyan oldali lett. Szó nincs erről! Mindkettő olyan tehetséges, mint a Nap, de mégis ebbe a helyzetbe csúsztak bele. És akkor majd a közönségből is lesz jobb meg baloldali? Hát ilyen a világban nincs!

Igazgatók jönnek-mennek, nem kell ebből olyan nagy ügyet csinálni! Igaz, hogy ezt mondta a Nemzeti mostani igazgatóváltása körüli feszült idők egyik társulati ülésén?

BODROGI GYULA: Na de nem így van!? Én már olyan öreg vagyok, olyan sok mindent láttam életemben, hogy azt már talán tapasztalatnak is lehet nevezni.

Szűcs Nelli

Érdemes művész, Jászai-díjas. Az Ukrajna területén lévő Tiszaújlakon született, anyai részről orosz származású színésznő 1993-ban végzett az Állami Karpenko-Karjij Színház- és Filmművészeti Főiskolán Kijevben. Azóta Vidnyánszky Attilával dolgozik: máig a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház tagja, 2006 és 2013 között a debreceni Csokonai Színházban dolgozott, az idei évadtól pedig a Nemzeti Színház társulatához csatlakozott. A 2010 POSZT-fődíjas Fodrásznő címszerepéért neki ítéltek a legjobb női alakítás díját. A 2013/2014-es évadban számos ismert szerepében látható, első Nemzeti Színházi szerepe a János vitéz banyája lesz.

Ebbe a nagy tapasztalatba az is belefér, hogy talán még Beregszászban is játszott?

BODROGI GYULA: És tényleg! Vendéjátékon voltunk, még a szovjet időkben, s ha már úgyis átutazunk Beregszászon, álljunk meg és játsszunk egyet ott is. Na de ezt nem lehet csak úgy, ehhez engedély kell ám, Moszkvából. Vártunk, vártunk, és közben sétálgattunk a városközpontban, ahol rajtunk kívül egy árva lélek nem járt. Ha meg is jön az engedély, ki fog itt minket nézni?! Közben a helyi kulturális főmufti, kicsit be volt szíva, és szidta a magyarokat, míg végül kibökte, azért zabos, mert '56-ban miattunk nekik, ukránoknak kellett etetni az erre vonuló Vörös Hadsereget. Nem túlzok, 14 órakor megjött az engedély, és egy óra múlva zsúfolásig tömve volt a város hatalmas művelődési háza elegánsan felöltözött emberekkel. Azt hittem, meg se tudok szólalni a színpadon a meghatottságtól.

SZÜCS NELLI: A mi időkben sem volt reklám. Amikor faluzni jártunk, megvártuk a csordát és a fejest, mert csak utána értek rá az emberek színházat nézni. Akárhová mentünk faluzni, mindenhol lepróbáltuk keményen az előadást, vártuk az estét, és volt, hogy a közönség nem jött, mert inkább a Dallast nézték... De voltak nagyszerű élmények is, amikor éreztük, hogy az embereknek vittünk valamit ajándékba. A Godot-ra várva nem egy kifejezett tájékoztatás, de még ez is megérintett némelyeket egy-egy falusi, kisvárosi közösségből. Nem hinném, hogy meg tudták volna fogalmazni Beckett bonyolult gondolatait, de hogy érezték a darab lényegét, annak a gyötrő és hiábavaló várakozásnak a fájdalmát, amiben mindannyian élünk, az bizonyos.

Sokak szerint a rendezői színház korát éljük. Mit mondanak erről: színész vagy rendező?

BODROGI GYULA: Óriási szenzáció volt, amikor a neves angol rendező, Peter Brook '63-ban Budapesten járt a Szentivánéji álom legendás

Bodrogi Gyula a Bolond szerepében (Lear király, Nemzeti Színház, 2010) | fotó: Gordon Eszter

**„A kudarc megrop-
panthatja, a siker
elkényelmesítheti az
embert. Nincs recept.
Az élet arányérzék
kérdése – és kell hozzá
egy adag lazaság is.”**

előadásával. Na de ha a világon van egy világhírű Brook, akkor nálunk minimum van egy tucat – ez már csak így megy mifelénk. Onnantól már nem az volt érdekes, hogy ki játszik, hanem az, hogy ki a rendező. Egy plakáton ma már vagy fel se tüntetik a színészek nevét, vagy ha mégis, a rendezőé tízszer akkora. Nemrég láttam olyan plakátot, amin már a szerző se volt feltüntetve. Talán megbocsátják nekem, ha én a színészekért lobbizok!

Rendezőként is?

BODROGI GYULA: Hogyne! A rendező – egy nudli! Én például úgy rendezek, hogy a színész jó legyen, és senkinek eszébe se jusson, hogy van rendező és koncepció. Ha a végén azt mondja a néző: hú, ezek de jók voltak, nézzük csak meg, ki rendezte, az persze jólesik.

SZÜCS NELLI: Én mindig nyitott és kíváncsi vagyok, mert érdekel, hogy mit gondol egy rendező. Mit tud és akar mondani a világról általában. Hajlandó vagyok követni egy úton, ha az a koncepció hiteles, és meggyőző arról, hogy ezt én hitelesen, igazul fogom majd játszani...

BODROGI GYULA: Hadd mondjak még valami rosszat a rendezőkre. A koncepciók uralmának van egy nagyon rossz következménye, amit én úgy hívok: „ahhoz képest” színház. Jön egy fiatal rendező, és nem a Hamletet viszi színre, hanem megrendezi Brookhoz vagy Vámos Lászlóhoz vagy Zsótér Sándorhoz képest. Agyrém! Hamlet egy fiú? Majd én megmutatom, hogy lány! Na de én egy rendes színész vagyok, és alávetem magam a felsőbb, a rendezői akaratnak – csak néha kicsit vitatkozom...

Színészházasság – áldás vagy átok?

BODROGI GYULA: Hadd kérdezzem meg tőled, Nelli: neked hány színész házastársad volt?

SZÜCS NELLI: Egy. Trill Zsolt.

BODROGI GYULA: Hát akkor te nem tudsz semmit! Neked igazgatóból is, férjből is egy jutott. Nekem színészszelestelemből kettő is: Törőcsik és Voith Ági...

SZÜCS NELLI: Viccesen kezdődött a kapcsolatunk Zsolttal. A kijevei felvételi vizsgára induló csoportban volt egy pici, vékony srác, akitől megkérdeztem: te meg kinek az öccse vagy? Nem telt bele pár év, és összejöttünk, azóta született két gyerekünk. Nekem jó Trill-lel, mert még otthon is tovább folytatom vele azt, ami nekünk olyan nagyon-nagyon fontos: a színház. Olyan jókat tudunk veszekedni! A gyerekeink szempontjából viszont nehéz ez az élet, pláne, ha ugyanabban a darabban vagyunk benne, együtt próbálunk, és esténként is együtt játszunk!

BODROGI GYULA: A színészházasságnak nincs semmi jelentősége. Mert mi van, ha a férj és a felség is mérnök vagy pedagógus – ez áldás vagy átok?

Bodrogi Gyula

A Nemzeti Színházé. Pályáját néptáncosként kezdte, 1958-ban szerzett diplomát a Színház és Filmművészeti Főiskolán, ahol 1975-től tanított is. 1958 és 1982 között a József Attila Színház tagja volt, majd 1982-től egészen 2001-ig a Vidám Színpadot vezette. 2003-tól a Nemzeti Színház művésze. Kossuth- és kétszeres Jászai Mari-díjas színművész, rendező, érdemes és kiváló művész. Szenvedélyes vadász és remek szakács. A 2013/2014-es évadban a Johanna a máglyán című drámai oratóriumban lép színre.

az interjúfotókat készítette: Eöri Szabó Zsolt

Na de ha egy kiadós házastársi vita után vagy éppen annak a közepén kell színpadra állni?

BODROGI GYULA: Ha színpadra mész, még a fogfájásod is elmúlik!

SZÜCS NELLI: Sőt, talán még egy kicsit tüzezebb is lesz az előadás. És csibészségből egy-egy mondat hangsúlyába rejtve jelét adhatod a másik felé, hogy örök harag...

BODROGI GYULA: Te hülye kis táncoskomikus! Ezt Balázs Samu vetette oda Feleki Kamillnak, mire ő azzal vágott vissza, hogy te meg karót nyelt szerencsétlen vagy. Ez a két nagy, öreg színész ki nem állhatta egymást, és még ezek voltak a legfinomabbak, amit egymás fejéhez vágtak. Mégis több mint százszor játszották a két vén kabarészínészt A napsugár-fiúkban. A színpadon partnerek voltak. Dolgoztak. Egymásért és a közös sikerért.

Emlékszik Szűcs Nelli, milyen volt az első találkozás Törőcsik Mari-val?

SZÜCS NELLI: Alig akartuk elhinni, hogy Törőcsik Mari elvállalta: A szarvassá változott fiúban velünk, a beregszászi társulattal fog játszani. Mindenki izgult, hogy jön a sztár. És mit láttunk? A gyulai Várszínházban folytak a próbák, szabad téren, ezer fokos nyári kánikulában, és Ati mindig úgy szervezte, hogy Marinak csak este kelljen jönnie próbára. De Mari veszekedett, hogy ő próbálni akar, őt ne kíméljék. Benedve-sítette a zsebkendőjét, négy csücsökre kötötte, fejére rakta, és próbált velünk a tűző napon. Mert csak egy volt a fontos: az előadás. Amikor azt nyilatkozta valahol, neki micsoda kihívás volt velünk dolgozni, mert az volt a tét számára, hogy vajon meg tud-e még felelni egy ilyen fiatal világmegváltó csapatnak, akkor az ember ettől meghatódik. És Mari rengeteget mesélt nekünk az életről, rendezőkről, kollégákról, nehézségekről, örömeikről...

BODROGI GYULA: ... és Mari mindig igazat mond! Érdemes figyelni rá.

Azt mondják, a színész kiszolgáltatott.

BODROGI GYULA: Pláne, amikor ilyen politikailag izzó a légkör. A színész könnyen elveszíthet mindent, amit egy életen át felépített, mert rámondják, hogy a másik táborba állt be. Rettenetesen igazságtalan dolgok ezek.

SZÜCS NELLI: A színészet önfeltárulkozás, és aki kitarja önmagát, kiszolgáltatottá válik. A színész, amikor ezt teszi, csak úgy tud a közönsége elé állni, ha ebben a maga vállalta kiszolgáltatottságában is érzi a közönség bizalmát. Minden előadás előtt azért imádkozom, hogy a nézők megadják nekünk ezt a bizalmat.

Van jó és rossz közönség?

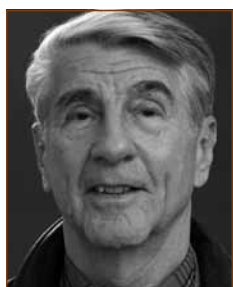
BODROGI GYULA: Van, hogyne. De a közönségnek mindig igaza van. Ez régi nagy színházi igazság. Ahol számít a bevétel is, ott ezt pontosan tudják.

A beregszászi színészek meghajlaskor miért tapsolják meg a közönséget?

SZÜCS NELLI: Az orosz színházban ez a szokás. Nemcsak a közönség fejezi ki a tetszését, a színész pedig bezsebeli a tapsot, a sikert, hanem mi, színészek is köszönetet mondunk, hiszen a közönség is részese az előadásnak. Viktor Rizsakov, akinek a Fodrászsnő sikerét köszönhetjük, és aki Gorkij Éjjeli menedékhelyét rendezte majd itt a Nemzetiben, azt szokta mondani: az előadásnak nem a színpadon kell megtörténnie, hanem a néző fejében és szívében...

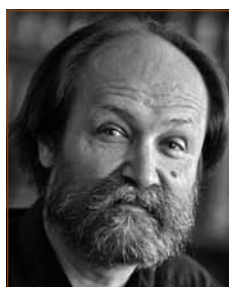
KORNIA ISTVÁN

NÉGYEN A NÉZŐTÉREN

Korniss Péter

fotóművész

Csorba László

történész,
a Magyar Nemzeti Múzeum főigazgatója

Izgalmas, sokszínű

Színházba azért járok, mert szeretem a várakozást, amikor elsötétül a nézőtér. Szeretem a színpadi feszültséget. Szeretem a színház hangulatát, a látványt és a fényeket, amire a Nemzeti Színház rengeteg lehetőséget kínál.

Első budapesti élményem az Ármány és szerelem volt, Bajor Gizivel és Gábor Miklóssal, az ötvenes években, a Blaha Lujza téren. Majd 1965-ben a Nemzetivel szemben levő Nők Lapja szerkesztőségében éltem át a színház épületének felrobbantását. Érthetetlen és döbbenetes volt!

A Nemzeti Színháztól sokszínűséget várok: új magyar drámákat, külföldi újdonságokat és klasszikusokat – frissen. Eleven, izgalmas és mozgalmas színház. Olyan előadásokat, amelyek megérintenek, és izgalmába hoznak. Olyan előadásokat, amelyek még a rettenetes akusztikát is feledtetni tudják. Azt, hogy a Nemzeti Színház neve ezután se kapcsolódjék unalmas, poros előadásokhoz.

Tizenhét évtized

Szeretem a színházat, mert a színház maga az élet – egy másik valóság, ahol játszunk ugyan, de nem csak a szórakozásért, hanem azért, hogy kicsit jobb legyen az „igazi” életünk.

Azt várom a Nemzeti Színháztól, mint bárki más: legyen továbbra is méltó régi és új „nagy híréhez”, vagyis vigye tovább a tizenhét évtizedes nagyszerű hagyományokat, de azokat bátor, kísérletező kedvvel folyton újítsa meg.

A mai Nemzeti Színházból, meg a Hevesi Sándor térről sok csodálatos estére emlékszem, Lucifertől Bánk bánig, Shakespeare-től Molière-ig. A volt Népszínházban talán csak egy-két délelőtti matiné előadáson zsibongtam a hatvanas évek elején, de városbéli csavargásaink során barátaimmal sokszor kerülgettük az EMKÉ-vel szemközt álló impozáns épületet.

Történészként legjobban a régi Nemzeti Színházat szeretem. Amikor az Astoriánál álló reformkori épületet körbeépítették egy bérházzal, hogy annak bevétele segítse a kasszákat, ki kellett vágni azt a két öreg gesztenyefát, amelyeket még az „alapító atyák” ültettek. Ám sokan tiltakoztak, mire állítólag átültették őket az Erzsébet térre. Emlékszem, órákig keringtem az akkor még Engels térnek nevezett parkban, és egyenként vizsgáltattam a fákat, melyikük netán az igazi... De nem találtam meg sajnos a fa-testvéreket, pedig a magyar színészet élő emlékművei lehettek volna.

Az összeállítás készítette: VINCZE ZITA

Azt kérdeztük kortárs gondolkodóktól, művészekről,
miért szeretnek színházba járni, és köti-e őket
bármilyen emlék a Nemzeti Színházhoz.
Mit várnak a Nemzetitől most, a változások után,
mire számítanak, milyen lesz a következő néhány év?

Makány Márta
divattervező

Elvárások közepette

Színházba az érzelmek miatt szeretek járni, azokért a hangulatokért és érzéseikért, amelyeket a nézőtérén ülve megélek. Nagyon fontos, hogy az előadás hatással legyen rám, általában nem a részletek, hanem a teljes produkció ragad meg. Mindennek együtt kell kiváltania azt az állapotot, amiért ma elmegyünk megnézni egy előadást.

Tizenévesként az első komoly színházi élményem a Rómeó és Júlia volt, az akkor még a Hevesi Sándor téren álló Nemzeti Színházban, a nyolcvanas években. Az előadást többször is láttam, először a nyilvános főpróbát. Úgy emlékszem, iskolai szervezés volt, de később már önállóan néztem meg újra és újra. Már akkor is menő volt a Nemzetibe járni! Még most is látom magam előtt: Peremartoni Krisztina játszotta Júliát, és Őze Lajos volt Lőrinc barát. Életem egyik emlékezetes előadása volt ez.

Kíváncsi vagyok, hogy ennyi elvárás közepette milyen lesz most a Nemzeti Színház. Hogyan tud majd teljesíteni az adott körülmények között, hiszen az alkotó embernek sokkal nehezebb, ha folyamatosan különböző elvárásoknak kell megfelelni. Őszintén érdekel, miként sikerül ezt a következő időszakban megoldani, képesek lesznek-e egy valóban jó színházat megteremteni.

Gerő András
történész,
tanszékvezető egyetemi tanár

Egyenlők közt első

A szépirodalom és a színház sokkal többet tud az emberről, mint a társadalomtudomány, beleértve saját szakmáját, a történetírást is. Vagy pontosabban szólva: mást és másként tud. Erre a tudásra pedig nagy szükségünk van, mert nélküle az emberek világa érthetetlen.

Mivel a Blaha Lujza téri színházat 1965-ben a szó szoros értelmében felrobbantották – én akkor 13 éves voltam –, ezért a Nemzeti Színház az én emlékeimben egyenlő a Hevesi Sándor téri épülettel. Gimnazistaként is sokat jártam oda, és van olyan előadás, amely máig hatóan nagy élmény számomra. Madách Imre Mózes című darabjára gondolok. A Nemzeti számomra mindig összekötődött a nagy rendezői és színészi teljesítményekkel. Major Tamás vagy éppen Sinkovits Imre nevét emlithetném, de nem akarok igazságtalan lenni, mert számos más nagy teljesítmény is kötődött a Nemzetéhez. Az is igaz persze, hogy a 20. vagy éppen a 21. századi Nemzeti már nem lehet ugyanaz, mint megalapításakor, a 19. században, mert hála Istennek a magyar nyelvű színjátszás ma már sok színházban zajlik, s így a magyar színházak összességét is nevezhetnénk virtuálisan „nemzetinek”.

Mint említettem, ma már nem ugyanaz a Nemzeti jelentősége, mint megalapításakor. De mégis kiemelt helyet tölt be a magyar színházi kultúrában. Azt várom tőle, hogy az egyenlők közt az első legyen. Ehhez kellenek a tehetséges rendezők, színészek, technikai személyzet és invenciózus vezetés. Sajnálom, hogy az új vezetés munkáját azzal kezdte, hogy a régi irányítás minden darabját levette a műsorról. A kultúra számomra felhalmozási és nem újrakezdési folyamat. Ettől a rossz előjeltől függetlenül harag és részrehajlás nélkül érdemes nézni a Nemzetit, hiszen egy hiba még nem a tehetség hiányáról szól.

Az anekdota szerint Beöthy László kártyanyereségéből adott előleget Gárdonyinak A bor című darab megírására. A Nemzeti Színház Rózsahegy Kálmán (Baracs Matyi) és Ligeti Juliska (Szunyog Rozi) főszereplésével mutatta be 1901. március 29-én.

„SZÍNHÁZAT – EREDMÉNYESEN – CSAK EGY EMBER VEZETHET”

Az alapítás, vagyis 1837 óta fontos szerepet játszott a politika abban, hogy ki lett a Nemzeti Színház igazgatója. Így volt ez 1848 előtt és után, a dualizmus idején, a két világháború között, majd 1945 után is – egészen napjainkig. Vezette a színházat városi hivatalnok, udvarhű intendantsok mellett színházi szakember, számos arisztokrata és jelentős színházi szaktekintély, rendező és színész is... Gajdó Tamás színháztörténész másfél évszázad direktorváltásait és azok hátterét, kulisszatitkait villantja fel.

A Nemzeti Színház tagjai a Völgy utcai színészüdülőben. Hajdú László (ügyelő), Mészáros Sándor László (titkár), Pacséry Ágoston (ügyelő), Cselényi Józsefné, Hevesi Sándor, Cselényi József, Pethes Margit, Vízvári Mariska, Szathmáry Lajos, Bacsányi Paula, Uray Tivadar, Hevesi Sándorné, Forgács Antal, Rákosi Szidi, Tapolczai Gyula, M. Iványi Irén, Bálint Lajos (dramaturg) és Molnár Dezső (a Budapesti Színészek Szövetségének ügyvezető igazgatója)

Fotók:
Országos Színház-történeti Múzeum és Intézet

Így érveltek a Nemzeti Színház művészei az öszirózsás forradalom idején, 1918. december 4-én írt beadványukban: „*Színházat – eredményesen – csak egy ember vezethet!*” Azt akarták megakadályozni, hogy nyolctagú „színészválasztmány” intézze a művészeti ügyeket. Az aláírók hangsúlyozták, hogy hatékonyan csak a teljes hatáskörrel és teljes felelősséggel kinevezett igazgató dolgozhat.

A tiltakozók a döntéshozókat a Nemzeti Színház első nagy igazgatói válságának tanulságaira is emlékeztethették volna. A fenntartásra elkülönített összeg 1842-re elolvadt, s a színház ügyeit intéző országos választmány a bezárást fontolgatta. Ekkor a társulat néhány tagja felajánlotta, hogy hajlandók csupán tízezer forintos támogatással előadásokat tartani. A választmány azonban kijelentette – ahogyan Szilágyi Pál színész, rendező feljegyezte – „akárki másnak átengedjük a színházat a színészek által előterjesztett javaslat szerint, csak színészeknek nem”.

Így került bérlokként az igazgatói székbe 1842. december 2-án Bartay Endre zeneszerző, Pest városának hivatalnoka. A választmány szabad kezet adott Bartaynak a szerződtekésekben és a műsor összeállításában. Havonta ugyan számadással tartozott a testületnek, de a haszon vagy a kár őt illette.

A direktor a külföldi ügynökségek révén függetlenítette a Nemzetit a pesti német színház repertoárjától. Nagy hangsúlyt fektetett az eredeti műsorra: ő mutatta be Szigligeti Ede népszínművét, *A szökött katonát* és Erkel Ferenc *Hunyadi László* című operáját.

A sikeres igazgatásnak azonban vége szakadt. Az 1843–1844. évi országgyűlésen az országos választmány helyett felelős országos főigazgatót neveztek ki, hogy éberen őrködjék az országos alapban lévő pénz felett. Az új főigazgató, Ráday Gedeon hadat üzent Bartaynak, és a sajtó, bár korábban nagy hozsannával üdvözölte a bérlo-igazgatót, most Rádayt segítette az eladósodott Bartay eltávolításában.

A Nemzeti Színházban – melynek működését az 1848-as forradalom leverése után a helytartótanács, majd egészen 1907-ig a belügyminisztérium felügyelte – csak a politikai konszolidációt követően neveztek ki az udvarhú intendáns mellé szakembereket: 1873-ban Szigligeti Ede, 1878-ban Paulay Ede lett a művészeti igazgató. Mindketten életük végéig vezethették a Nemzeti Színházat. Paulay halála után azonban ismét magas rangú főurak kezébe került a teátrum irányítása.

Ez a folyamat egészen a századfordulóig tartott; 1900-ban az alig huszonhét esztendőös Beöthy László lett a Nemzeti Színház vezetője. Beöthy a Magyar Színház élén állt, s a magánszínház fő részvényesei egyik napról a másikra mozdították el helyéről. Kinevezésének hírére felháborodott cikkek jelentek meg, pedig Beöthy határozott gazdasági és művészi programot hirdetett, amely addig nem igen fordult elő a Nemzeti Színház történetében. Az állandósuló ellenzéki parlamenti támadások és sajtóbotrányok ellenére Beöthy ideális színingazgatóként viselkedett. A Nemzeti Színházhoz hívta a Magyar Szemle fiatal kritikusát, Hevesi Sándort, s ő vitte színre *A bor* című Gárdonyi-darabot.

Németh Antal, Szabó Margit, Herczeg Ferenc, Both Béla, Rajnai Gábor, Bajor Gizi, Petheő Attila és Hóman Bálint az *Utolsó tánc* századik előadásán, a szünetben

Az elképzelésekből és az évtizedes tervekből végül semmi sem lett. A Nemzeti direktora sajtópert vesztett Liptai Károly újságíróval szemben. A tárgyalásokon olyan visszaélésekre derült fény – kölcsönöket vett fel a segély- és a nyugdíjalapból, nem fizette ki az átdolgozókat, türte a szabadjegyekkel folyó üzérkedést –, melyek miatt le kellett mondania.

A kis intrikákkal és személyi ellentétekkel tarkított igazgatóváltások után a legnagyobb port Hevesi Sándor 1932-es leváltása és Németh Antal 1935-ben történt kinevezése kavarta.

Hevesi Sándor a Bethlen István nevéhez fűződő konszolidáció idején került a Nemzeti Színház élére. Igazgatása éveiben is számos bírálat érte az intézményt, de az igazgató elbocsátására, aki 1926-tól az inténdans jogkörével is rendelkezett – valószínűtlen politikai hecckampány kíséretében – csak Bethlen bukása után, Gömbös Gyula hatalomra kerülésével szinte egy időben került sor.

Az igazgatót mindennel megvádolták: nemzetietlen műsorral, pénzügyi visszaélésekkel. Hajdú László ügyelő adatait felhasznál-

va felrótták neki, hogy saját darabjait játszatta a Nemzetiben, s hogy a dramaturgiai munkáért a fizetése mellett külön pénzt vett fel. Az igazgatóváltást a szélsőjobb előretöréseként is értelmezhetnénk, hiszen a Hevesi elleni hadjáratot a jobboldali radikalizmusáról ismert Turchányi Egon képviselő és Papp Jenő, a Magyarország című lap színikritikusa vezette. A színház irányításában jelentős politikai fordulatra ekkor még nem került sor: Márkus László, majd Voinovich Géza lett az igazgató.

Igazi meglepetést okozott, hogy 1935 májusában Németh Antal, aki a hónap eleje óta a Magyar Rádió dramaturg-főrendezőjeként dolgozott, bizalmas utasítást kapott a Nemzeti Színház átszervezésére, majd Hóman Bálint kultuszminiszter 1935. június 28-án kinevezte a Nemzeti Színház új igazgatójának.

Németh puccs-szerűen végezte el a művészegyüttes felfrissítését. Az elbocsátásokkal, nyugdíjazásokkal párhuzamosan a Vigszínház szinte teljes középnmzedékét szerződtette: például Jávor Pált, Maklár Zoltánt, Tökés Annát, Berky Lilit, Csontos Gyulát, Somlay

Major Tamás, a Nemzeti Színház igazgatója, Rátkai Márton, a Nemzeti Színház művésze és Révai József népművelési miniszter az 1950-es évek elején

„A Nemzeti Színház vezetőváltásait 1989-ig (...) kizárólag az egypárti politika erőviszonyai határozták meg. '89 óta pedig (...) a többpártpolitikai erőviszonyok...”

Artúrt. Így sikerült a társulat előregezését megállítania, változatosabbak lettek a szereposztások, s az új tagok segítségével a Nemzeti Színház elavult stílusát is megújította.

Egy évtizeddel később is hasonló méretű átalakításra került sor. Major Tamást – a háborús helyzetre hivatkozva, nem egészen jogszzerűen – a Budapesti Nemzeti Bizottság 1945. február 18-án kinevezte a Nemzeti Színház vezetőjének.

Az új igazgató intézkedéseinek zömét politikai meggyőződése diktálta: a Nemzeti Színház harmincnyolc tagjának nem újították meg szerződését – a névsor Bakó Mártával kezdődött és Ujlaki Lászlóval zárult –; negyvenhatan maradtak, s ehhez még húsz művészt szerződtettek a kivételesen magas állami szubvencióból...

A Nemzeti Színház vezetőváltásai ettől kezdve egészen 1989-ig, a rendszerváltozás időszakáig a kulisszák mögött zajlottak, a döntéseket kizárólag az egypárti politika erőviszonyai határozták meg. '89 óta pedig – pályáztatás, nyilvánosság ide vagy oda – a többpártpolitikai erőviszonyok...

szerző:
GAJDÓ TAMÁS
színháztörténész

PROGRAMAJÁNLÓ

NYÍLT NAP

szept. 21.

Hagyományos évadindító nyílt napot rendez a Nemzeti Színház. Két készülő előadás, a Vitéz lélek és a Zúrzavaros éjszaka próbájára is betekinhetnek az érdeklődők. A színházbejárás mellett a színes programkínálatban lesz sok-sok gyermekprogram, koncert színművészek részvételével, folyóirat-bemutató és táncház kicsiknek, nagyoknak. A kedvelt villám-randin a Nemzeti Színház társulatának régi és új tagjaival lehet találkozni.

mikor? hol? szeptember 21., 14 – 23 óra között, a Nemzeti Színház egész területén

KIÁLLÍTÁSOK

szept. 21.

BRÓDY ÉS A KÉT HUNYADY A kiállítás a 150 éve született Bródy Sándor író, drámaíró, publicista alakja mellett bemutatja szerelmét, a kor ismert színésznőjét, Hunyady Margitot is, és közös gyermeküket, Hunyady Sándort, aki népszerű regények és drámák írója volt. A kiállítás szeptember 21-i megnyitóján részt vesz Alexander Brody, Bródy Sándor unokája is.

A NEMZETI TÖRTÉNETE Az ország első számú teátrumának történetéről szóló kamara-kiállítás az 1837-es alapítástól a Nemzeti jelenlegi otthonáig kalauzolja végig az érdeklődőket.

VITÉZ LÉLEK Tamási Áron 1940-ben írta a Vitéz lélek című példázata-t, amelyet 1941-ben nemcsak a budapesti Nemzeti Színházban, hanem a Kolozsvári Nemzeti Színházban és a Szeged Városi Színházban is bemutattak. Az ősbemutató fotográfiái mellett a további premierkek képei is láthatók a tárlaton. A felvételek a Petőfi Irodalmi Múzeum és az Országos Színháztörténeti Intézet és Múzeum archívumának féltett kincsei.

A tárlatok a nyílt napon, valamint előadások előtt és a szünetekben láthatók.

mikor? hol? szeptember 21-től, Nemzeti Színház

SZÍNHÁZI KORZÓ

szept. 22.

Szeptember 22-én, vasárnap a Nemzeti Színház is képviselteti magát a Színházi Korzón az Andrássy úton. Keresse teátrumunk standját és színészeinket a Nemzeti Színház jegyirodájánál.

mikor? hol? szeptember 22., 12 és 18 óra között, Andrássy út

VERSEK SZÓDÁVAL

okt. 16.

Oravecz Péter (1977) költő, zenész a Versek szódával, avagy költők másképp című sorozat októberi vendége. A rendhagyó irodalmi sorozatban elismert kortárs költők lépnek színpadra, és hétköznapi vagy éppen nem hétköznapi oldalukról mutatkoznak meg.

mikor? hol? október 16., 19 óra 30; Nemzeti, Kaszás Attila Terem

KONCERT

okt. 17.

„Ha a föld Isten kalapja...” címmel adja idei első hangversenyét az Óbudai Danubia Zenekar a Nemzeti Színházban. A műsort Tamási Áron Vitéz lélek című példázata „ihlette”. Vezényel Hámosi Máté, közreműködik Blaskó Péter (Nemzeti), Kardos Márton (Nagyvárad), Kovács Frigyes (Szabadka) színművészek.

Műsoron: Veress Sándor: Négy erdélyi tánc | Bartók Béla: Tánc-szvit | Kodály Zoltán: Galántai táncok | Dohnányi Ernő: Rurallia Hungarica

mikor? hol? október 17., 19 óra; Nemzeti Színház, Nagyszínpad

VÁLTSON BÉRLETET A 2013/14-ES ÉVADRA!

Válasszon bérleteink közül előadások és ülőhelyek alapján! Majd döntse el Ön, mikor kívánja megnézni az adott előadásokat!

DIÁKBÉRLET – NAGYSZÍNPAD

I. árkatagória: balkon bal/jobb

II. árkatagória: karzat

BUBIK ISTVÁN bérlet 4200 Ft | 3.000 Ft

(a négy meghirdetett előadásból
tetszőlegesen három előadás választható!)

Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**

P. Claudel – A. Honegger: **JOHANNA A MÁGLYÁN**

W. Shakespeare: **AHOGY TETSIK**

Szarka Tamás: **MÁRIA**

SZIGLIGETI EDE bérlet 4200 Ft | 3000 Ft

Csokonai Vitéz Mihály: **KARNYÓNÉ**

Szigligeti Ede: **LILIOMFI**

Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**

DIÁKBÉRLET – STÚDIÓSZÍNPAD

TÍMÁR JÓZSEF bérlet 3000 Ft

(a négy meghirdetett előadásból
tetszőlegesen három előadás választható!)

Széni Miklós – O. Zsukovszkij – Lénárd Ödön szövegeiből: **ME-
SÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL**

Galambos P. – Kovács-Cohner R.: **BOLDOGSÁGTÖREDÉK**

I. L. Caragiale: **ZŰRZAVAROS ÉJSZAKA**

A. P. Csehov: **HÁROM NŐVÉR**

CSALÁDI BÉRLET – NAGYSZÍNPAD

(egyidejűleg legalább három bérletet kell vásárolni)

I. árkatagória: zsöllye közép

II. árkatagória: zsöllye bal/jobb, balkon közép

III. árkatagória: balkon bal/jobb

BAJOR GIZI bérlet 4600 Ft | 3.600 Ft | 2.900 Ft

Szigligeti Ede: **LILIOMFI**

Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**

Újdonság a Családi bérlet. A Nagyszínpadra meghirdetett BAJOR GIZI BÉRLET rendkívül vonzó árával kifejezetten a közös színházi élményre vágyó családok számára kedvező. A bérletből egyidejűleg legalább három darabot kell vásárolni.

Pedagógusok és diákok figyelmébe ajánljuk!

A hagyományos bérleteknél jóval kedvezőbb áron, kategóriától függően 3000 vagy 4200 forintért szabadon választható időpontokra válhatnak bérletet a pedagógusok és a diákok. Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évadra érvényesek és csak a megadott előadásokon használhatóak fel!

A bérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le és vegyék fel jegyeiket. A jegyek a bérletszelvény ellenében a Nemzeti Színház jegypénztárában, vagy a jegyirodában vehetők át.

NAGYSZÍNPADI BÉRLETEK

I. árkatagória: zsöllye közép

II. árkatagória: zsöllye bal/jobb, balkon közép

III. árkatagória: balkon bal/jobb

JÁSZAI MARI bérlet 11 400 Ft | 9000 Ft | 6700 Ft

Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**

P. Claudel – A. Honegger: **JOHANNA A MÁGLYÁN**

W. Shakespeare: **AHOGY TETSIK**

W. Gombrowicz: **OPERETT**

EGRESSY GÁBOR bérlet 11 000 Ft | 8600 Ft | 6500 Ft

Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**

Molière: **SCAPIN, A SZEMFÉNYVESZTŐ**

P. Claudel – A. Honegger: **JOHANNA A MÁGLYÁN**

W. Shakespeare: **AHOGY TETSIK**

SINKOVITS IMRE bérlet 10 500 Ft | 8000 Ft | 5900 Ft

Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**

P. Claudel – A. Honegger: **JOHANNA A MÁGLYÁN**

Szarka Tamás: **MÁRIA**

Juhász Ferenc: **A SZARVASSÁ VÁLTOZOTT FIÚ**

MÉSZÁROS ÁGI bérlet 11 000 Ft | 9000 Ft | 6500 Ft

G. Feydeau: **BOLHA A FÜLBE**

W. Shakespeare: **AHOGY TETSIK**

Molière: **SCAPIN, A SZEMFÉNYVESZTŐ**

Szigligeti Ede: **LILIOMFI**

STÚDIÓSZÍNPADI BÉRLETEK

(a jegyek nem helyre szólóak,
a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik.)

NÉMETH ANTAL bérlet 7700 Ft

Széni Miklós – O. Zsukovszkij – Lénárd Ödön szövegeiből: **ME-
SÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL**

Juhász Ferenc: **SZARVASSÁ VÁLTOZOTT FIÚ**

A. P. Csehov: **HÁROM NŐVÉR**

Borbély Szilárd: **HALOTTI POMPA**

HEVESI SÁNDOR bérlet 7700 Ft

I. L. Caragiale: **ZŰRZAVAROS ÉJSZAKA**

Galambos P. – Kovács-Cohner R.: **BOLDOGSÁGTÖREDÉK**

A. P. Csehov: **HÁROM NŐVÉR**

T. S. Eliot: **GYILKOSSÁG A SZÉKESEGYHÁZBAN**

Bővebb jegy- és bérletinformációk:

Jegyiroda a Nemzeti Színházban: 1095 Budapest, Bajor Gizi park 1. | telefon: 476 6868 | nyitva tartás: hétköznap 10-18 óra, munkaszüneti és ünnepnapokon 14-18 óra között, illetve az előadások kezdetéig

Andrássy úti jegyiroda: 1061 Budapest, Andrássy út 28. | telefon: 373 0963, 373 0964, 373 0995, 373 0996, fax: 331-2837 | nyitva tartás: hétköznap 10-18 óra, szombaton és vasárnap 11-19 óra között.

HAVI MŰSOR

OKTÓBER

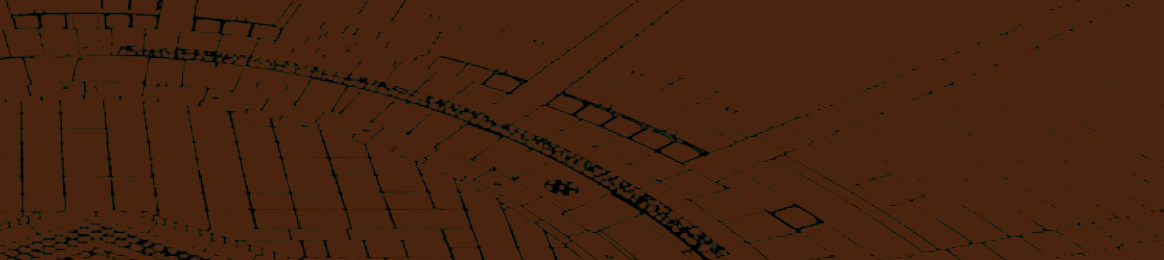
Nagyszínpad	26	Cs	19:00
Nagyszínpad	27	P	19:00
Nagyszínpad	28	Szo	19:00
Nagyszínpad	29	V	19:00
Nagyszínpad	30	H	19:00
Nagyszínpad	2	Sze	19:00
Nagyszínpad	3	Cs	19:00
Nagyszínpad	4	P	19:00
Nagyszínpad	5	Szo	19:00
Nagyszínpad	6	V	15:00
Kaszás Attila Terem	6	V	19:30
Kaszás Attila Terem	7	H	19:30
Nagyszínpadi nézőtér	8	K	19:00
Nagyszínpadi nézőtér	9	Sze	19:00
Nagyszínpadi nézőtér	10	Cs	19:00
Nagyszínpad	12	Szo	19:00
Kaszás Attila Terem	12	Szo	19:30
Nagyszínpad	13	V	15:00
Kaszás Attila Terem	13	V	19:30
Nagyszínpad	14	H	19:00

Vitéz lélek	I	Tamási Áron	FŐPRÓBA
Vitéz lélek	I	Tamási Áron	PREMIER
Vitéz lélek	I	Tamási Áron	
Vitéz lélek	I	Tamási Áron	
Vitéz lélek	I	Tamási Áron	
OKTÓBER			
Bolha a fülbe	I	Georges Feydeau	
Bolha a fülbe	I	Georges Feydeau	
Bolha a fülbe	I	Georges Feydeau	
Liliomfi	I	Szigligeti Ede (a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház vendégjátéka)	
Liliomfi	I	Szigligeti Ede (a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház vendégjátéka)	
Egyfelvonásos komédiák	I	Csehov (a beregszászi Illyés Gyula MNSz vendégjátéka)	
Egyfelvonásos komédiák	I	Csehov (a beregszászi Illyés Gyula MNSz vendégjátéka)	
Mesés férfiak szárnyakkal	I	Zsukovszki-Szénási-Lénárd	
Mesés férfiak szárnyakkal	I	Zsukovszki-Szénási-Lénárd	
Mesés férfiak szárnyakkal	I	Zsukovszki-Szénási-Lénárd	
Vitéz lélek	I	Tamási Áron	
Ballada a két sebzett hattyúról	I	Földes László Hobo	
Vitéz lélek	I	Tamási Áron	
Ballada a két sebzett hattyúról	I	Földes László Hobo	
Vitéz lélek	I	Tamási Áron	

TRILL

NEMZETI
KÖZÖS

Nagyszínpad	15	K	19:00
Nagyszínpad	16	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	16	Sze	19:30
Nagyszínpad	17	Cs	19:00
Nagyszínpad	19	Szo	19:00
Gobbi Hilda Színpad	19	Szo	19:00
Gobbi Hilda Színpad	20	V	19:00
Gobbi Hilda Színpad	21	H	19:00
Gobbi Hilda Színpad	22	K	19:00
Nagyszínpad	25	P	19:00
Nagyszínpad	26	Szo	19:00
Nagyszínpad	27	V	19:00
Nagyszínpadi nézőtér	30	Sze	19:00
Gobbi Hilda Színpad	30	Sze	19:00
Nagyszínpadi nézőtér	31	Cs	19:00
Kaszás Attila Terem	31	Cs	19:30
Nagyszínpadi nézőtér	2	Szo	19:00
Nagyszínpadi nézőtér	3	V	15:00
Gobbi Hilda Színpad	3	V	19:00

Vitéz lélek I Tamási Áron

Vitéz lélek I Tamási Áron

Versek szódával! Avagy költők másképp I Vendég: Oravecz Péter

„Ha a föld isten kalapja...” I Az Óbudai Danubia Zenekar hangversenye

Mester és Margarita I Bulgakov (a Nagyszebeni Radu Stanca Nemzeti Színház vendégjátéka)

Zűrzavaros éjszaka I I. L. Caragiale | **PREMIER**

Zűrzavaros éjszaka I I. L. Caragiale

Zűrzavaros éjszaka I I. L. Caragiale

Zűrzavaros éjszaka I I. L. Caragiale

Mária I Szarka Tamás (a Csokonai Nemzeti Színház vendégjátéka)

Mária I Szarka Tamás (a Csokonai Nemzeti Színház vendégjátéka)

Mária I Szarka Tamás (a Csokonai Nemzeti Színház vendégjátéka)

Szarvassá változott fiú I Juhász Ferenc (a beregszászi Illyés Gyula MNSz vendégjátéka)

Csörte I Boros Rozália (a Békéscsabai Jókai Színház vendégjátéka)

Szarvassá változott fiú I Juhász Ferenc (a beregszászi Illyés Gyula MNSz vendégjátéka)

Tudod, hogy nincs boesánat I József Attila est - Földes László Hobo

NOVEMBER

Szarvassá változott fiú I Juhász Ferenc (a beregszászi Illyés Gyula MNSz vendégjátéka)

Szarvassá változott fiú I Juhász Ferenc (a beregszászi Illyés Gyula MNSz vendégjátéka)

Zűrzavaros éjszaka I I. L. Caragiale

SZÍNHÁZ NÉZŐPONT

TAMÁSI

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –
2013. szeptember, 1. évfolyam, 1. szám

„Amit megírunk, az megtörténik” – idézi a Szcenárium első száma Hubay Miklóst. Ezzel a gondolattal ajánljuk a Nemzeti Színház induló folyóiratát az olvasók figyelmébe. A szerkesztők a színházszerető nagyközönség mellett a diákok és a pedagógusok figyelmére számítanak – mindazokéra, akiket érdekel, miként születik meg egy-egy előadás.

„Míg az elmúlt húsz évben nálunk az volt a sláger, hogy mit kell még pótolnunk ahhoz, hogy európaiak legyünk, most hirtelen fontos lett az is, hogy kik vagy mik is volnánk tulajdonképpen. Ez az irányváltás, ennek a megrendülésnek a drámája talán sehol nem játszódott le olyan hevesen, mint a színház világában.” (Vidnyánszky Attila)

„...azok az őseink, akik »nem valósultak meg«, genetikai örökségükkel jelen akarnak lenni az életünkben: amikor halált, betegséget, hivatást,

A szeptemberi első lapszám tartalmából:

Hubay Miklós: „Amit megírunk, az megtörténik”

Pálfi Ágnes: A női éberség másállapota (Éva alakjáról Az ember tragédiájában)

Végh Attila esszéje a pátoszról

Tömörty Márta: Szamárháton (Tamási-dramák költői világáról)

Portré-vázlat: Ráckevei Anna

Eugenio Barba: The Chronic Life

Rideg Zsófia: Színházzal az amnézia ellen (Avignon 2013)

Szapannos Gábor: Egy boldog nép boldogtalan történetei (kortárs svéd drámák)

a **szcenarium** megvásárolható

a Nemzeti Színházban és az Andrássy úti jegyirodában

párt, barátot választunk, ők igyekeznek megvalósulni. (...) A dráma különleges lehetőséget ad az ősök genetikai honfoglalására. Így jönnek létre a megidézett pillanatok, jelenetek, sorsok, végzetek, és ezek azután apró terelő mozdulatokkal hatnak az életre.” (Hubay Miklós)

„De mondd: kik e ház tündér papjai?” [Vörösmarty] e metaforizációja jegyében fogadjuk el a szakrális színház gondolatát, amelyben beavattak és a laikus gyülekezet ugyanazon áldozati cseményben vesznek részt.” (Egyed Emese)

„A (nem mindig) megnyugtató befejezéshez csakis a pátoszon keresztül juthatunk el. Ha nem vagyunk a történetben érdekelték, nincs tragédia. A pátosz ebben az értelemben tapasztalat és érzékenység olyan összjátéka, amely a befogadói lelket alkalmassá teszi rá, hogy átélje: ami bent van, ugyanaz, mint ami kint van.” (Végh Attila)

„...vajon az [Eszkimó-szín] követő tizenötödik szín elején a tér csodaszzerű átváltozása [a harmadik szín „pálmafás vidékévé”] nem azt jelenti-e, hogy Ádámnak Évával éppen itt, a Tragédia mélypontján sikerül végre elhálnia és meg is szentelnie a nászt, mely ez idáig egyre csak halasztódott? S vajon az Úr nem ugyanezért szólal-e meg újra, s gyakorolja úgymond az »ingyen kegyelmet«?” (Pálfi Ágnes)

„Egy hajó a jég fogságában: azért csinálók színházat, hogy ezt a hajót az ellenállás egy kicsiny, veszélynek kitett szigetévé tegyem. (...) Azzal szeretném viszonyozni azoknak a nézőknek az erőfeszítését, akik eljönnek a színházba, hogy felfedeztetem velük ezt a jégbe fagyott hajót, mely látszólag mozdulatlan, mégis sötét, víz alatti áramlatok hajtják, olyan mélyek, hogy létezésük lehetetlennek tűnik.” (Eugenio Barba)

Előzetes az októberi számból:

„Halál! Hol a te fullánkod?” – Bessenyei Gedő István Vidnyánszky Attila rendezéseiről | Végh Attila esszéje a paródiáról | A hamu és gyémánt országában – Eugenio Barba Jerzy Grotowskiról

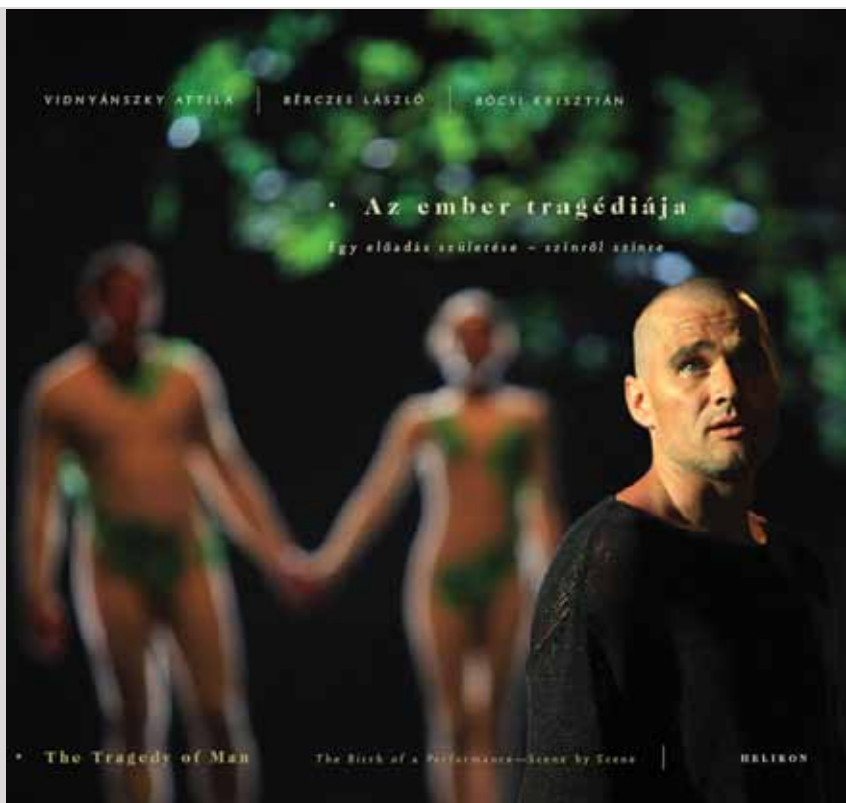
KÖNYVEKBE ÍRT SZÍNHÁZ

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA – EGY ELŐADÁS SZÜLETÉSE SZÍNŐR SZÍNRE

Nemzeti drámairodalmunk legjelentősebb alkotását
2011 nyarán vitte színre Vidnyánszky Attila a
Szegedi Szabadtéri Játékokon a Dóm tér hatalmas terében.

Bócsi Krisztián fotográfus a próbák kezdetétől
a megvalósulás ünnepéig végigkövette az előadás
születését. A több mint 100 képe mellett az albumban
olvasható Vidnyánszky Attila esszéje,
valamint Bérczes László interjúi a főszereplőkkel:
Trill Zsolttal, Ónodi Eszterrel, Rátóti Zoltánnal.

A Helikon Kiadónál megjelent album megvásárolható
az ország minden jelentős könyvesboltjában..

A KÖLTŐI SZÍNHÁZ

Hét évad egy kötetben: a debreceni Csokonai Színház 2006 és 2013 között nemzetközi ragú műhellyé vált. Ennek történetéről szól az a reprezentatív album, amelyben mintegy 200 oldalon 13 interjú, tanulmány és több mint 300 kép mutatja be a társulat közel 100 előadását, törekvéseit, sikereit.

A kötet megvásárolható az Írók boltjában
(1061 Budapest, Andrássy út 45.)

PREMIER Tamási Áron: **Vitéz lélek** I Ion Luca Caragiale: **Zúrzavaros éjszaka**

TOVÁBBI ELŐADÁSOK Georges Feydeau: **Bolha a fülbe** I Szigligeti Ede: **Liliomfi** I

A. P. Csehov: **Egyfelvonásos komédiák** I Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénárd Ödön: **Mesés férfiak szárnyakkal** I

Földes László Hobo: **Ballada a két sebzett hattyúról** I M. A. Bulgakov: **Mester és Margarita** I

Szarka Tamás: **Mária** I Brestyánszki Boros Rozália: **Csörte** I József Attila: **Tudod, hogy nincs bocsánat** I

Juhász Ferenc: **Szarvassá változott fiú**